SEMAFOR – LÉTA ŠEDESÁTÁ

Dostává se vám do ruky jedinečný box nahrávek z divadla Semafor. Základ tvoří deset gramofonových alb vydaných v letech 1964 - 1971, na kterých se podílel Jiří Suchý a Jiří Šlitr (byť druhý jmenovaný na posledních dvou už jen posmrtně), alba pak doplňují písničky ze singlových desek, které mnohé doposud nebyly na CD vydané (jejich výběr se doplňuje s dřívější řadou firmy Bonton Písničky ze Semaforu 1-7). Z daného období zde z dlouhohrajících gramofonových alb nenajdete tři výběrové desky (alba bez vlastních titulů vydané pod čísly Supraphon DV 10130 a Supraphon DV 10179, exportované i do ciziny jako **Pocket Size Theatre Seamfor** (Supraphon SUA 13508) a **Semafor 2** (Supraphon SUA 13658), a dále album **Hity Jiřího Šlitra a Jiřího Suchého** vydané pod číslem Supraphon DV 013 0420, všechny písně z nich jsou ale obsažené buď na albech zde reedovaných nebo na zmíněné starší CD řadě). Naproti tomu první LP z třídeskového setu **Divadla malých forem** věnované celé Semaforu zde zařazujeme celé, protože jednak z většiny jinde písně nevyšly, a navíc v kombinaci scének a písní tvoří zajímavý dobový dokument. Ani tak při prostoru na jedenácti CD se nepodařilo použít úplně vše, proto vynecháváme některé skladby, kdy se dvě verze stejné písně vydané na nosičích Supraphonu liší jen nepatrně (např. **Motýl, Purpura** nebo **Krajina posedlá tmou**).

Poslední CD pak tvoří sběratelské rarity buď ze vzácných desek Supraphonu, které nebyly snadno dostupné už v době svého vydání nebo které pocházejí z archivů Českého rozhlasu a Jiřího Suchého.

Rád bych poděkoval všem, kteří mi výrazně pomohli při dohledávání archivních informací, zejména M. Přibáňovi, M. a J. Müllerovým, I. Weissovi, M. Božičkovičovi, V. Dvořákovi, stejně jako zpěvákům a zpěvačkám, kteří ochotně zavzpomínali na semaforské písně.

Lukáš Berný

JIŘÍ SUCHÝ - PÍSNIČKY (1964)

„*Každé pondělí /ve Vltavě/ vystupoval Akord klub, malá skupinka hudebníků a zpěváků. Z nich na sebe okamžitě upozornil sympatický, usměvavý basista, který se mnohokrát za večer postavil k mikrofonu a sklidil ohromný aplaus jako zpěvák. Zvláštní na něm bylo, že zpíval naprosto neškoleným, neposazeným hlasem. Přesto dokázal strhnout lidi upřímností projevu a zejména vtipnými texty, což byl v té době naprosto zvláštní a ojedinělý zjev. Vědělo se o něm pouze to, že si většinu oněch textů píše sám a že se jmenuje Jiří Suchý.*“

Karel Gott, Říkám to písní, 1968

První profilové album Jiřího Suchého vyšlo v době, kdy byl Semafor už v zenitu své slávy. Přesto se album ve své sestavě vracelo spíše o několik let zpátky, najdeme zde rané nahrávky Akord clubu, skupiny, kde Suchý začínal (**Letní den, Bílá myška v deliriu**), a také nově (ve své době) natočené písně, které v té éře zpíval (**Blues pro tebe, Malý blbý psíček**) a dále tehdy už dobře známé písně z televize a z prvních semaforských her (**Malé kotě, Želví blues, Blues o stabilitě, Zlá neděle, Tu krásu nelze popsat slovy**). Základy tří z písní (**Metamorfózy, Blues na cestu poslední** a **Já žiju dál**) vznikly už během natáčení prvních písní Suchého pro původní verzi *Kdyby tisíc klarinetů* v roce 1958, zbytek alba pak dorůstal

pozvolna, **Malý blbý psíček** (kterého původně nepustili na desku, když Suchý odmítl změnit titul na Malý ‚bílý' psíček) a **Tu krásnu nelze popsat slovy** například začátkem roku 1963, poté ale dostaly při nahrávání přednost skladby S+Š pro nové hvězdy Semaforu a vznikaly nahrávky z her *Šest žen* a *Zuzana není pro nikoho doma*. Na zbylých písních z alba se tak pracovalo až počátkem následujícího roku 1964, kdy byla také deska dokončena a opatřena krásným obalem od výtvarníka Zdenka Seydla, který tehdy se Suchým vydatně spolupracoval.

Zastavme se chvíli u šansonu **Zlá neděle**. Už to, že jde o jednu z mála písní, kde se Suchý ve zpěvu přímo rozzuří, inspirovalo dokonce Milana Lukeše v jeho recenzi divadelního *Jonáše* vidět v ní (a v **Tulipánu**) píseň přímo politickou a Suchého ‚vzteklý' zpěv i díky tomu označil za její vrchol. Ve stejném duchu Jiří Pilka vyzdvihoval Suchého jako textaře, když ho v případě písní **Zla neděle** a **Z mého života** srovnával s Františkem Hrubínem: „*Obraz a celá atmosféra písně jsou tu neustále stupňovány a dovedeny až ke konečné koruně, která je v obou případech jakýmsi pošklebem a plivnutím do tváře měšťákům a kultovníkům.*" (*Taneční hudba a jazz 1964-1965*). Paradoxní je, že když Suchý o pár let dříve v Redutě neúspěšně před cenzurou obhajoval program *Pondělí je ve středu*, byla právě **Zlá neděle** označena cenzorem za zcela nevhodnou, a posléze dokonce i u **Tulipánu** vadily verše ‚*když kvůli pánům se lidi / začnou mezi sebou prát*', protože nebylo jasné, které pány má Suchý na mysli. Na singlovou nahrávku hitů z *Jonáše* nakonec vybrali autoři **Zlou neděli** v podání Hany Hegerové, která k ní také natočila televizní klip a získala za ni „*trzecie miejsce w konkurencji piosenek międzynarodowych na Festiwalu Piosenki v Sopocie*". Konec konců sám Suchý se nikdy za šansonového zpěváka nepovažoval a dle svých slov se v tomto žánru se Šlitrem ani necítili příliš doma, ačkoliv zejména naturel Hegerové je donutil napsal hned několik šansonů. V časopise Melodie k tomu později Suchý řekl: „*Do svého repertoáru ovšem vědomě zařazuju i vážnější písničky - právě **Zlá neděle** a **Tulipán** mi vynesly přízvisko šansoniér. Jenomže úspěch těch šansonů byl taky v tom, že vznikly jako protiklad komických písniček, že například v Jonášovi jsem uprostřed všeobecného veselí ne příliš tragickým způsobem zapěl smutnější skladbu.*"

Smutně melancholický tón na desce měly i další skladby, Tmavomodrým světem Osvobozeného divadla ovlivněné **Svítání**, další skladba éry Akord clubu, které si i Suchý cenil tak, že po čase litoval, že poněkud zanikla v jeho tehdejší nadprodukci (zajímavé je, že hudbou ji jako jedinou v historii Akord clubu opatřil kytarista Josef Suchánek). Populární bylo naopak **Blues na cestu poslední** častokrát přejmenované na ‚Blues o nebožtíkovi' nebo ‚Černý nebožík'. Jiří Suchý: „*Tuhle skladbu jsem měl rád. Tak jako Čelakovský sepsal své Ohlasy písní českých a ruských, i já jsem se pokusil touto písní o ohlas černošských spirituálů a lidových blues. Použil jsem textovou formu blues s typickým opakováním veršů, hovorový jazyk blízký slangu a bluesový harmonický postup (Jiří Šlitr mně byl tehdy ještě utajen).*" (*Melodie, 1977*). Toto blues Suchý ve svých knižních vzpomínkách (*Tak nějak to bylo, 1998*) připomíná ještě v tragičtějším tónu a vzpomíná, jak těžké pro něj bylo píseň zpívat v první semaforské *Zuzaně* v době, kdy s ženou Bělinou tragicky přišli o půlročního syna. Tuto vzpomínku ale raději nechme spát.

Dodnes nesmrtelné písně z Jonáše tvořící většinu bonusů tohoto CD byly natočené během roku 1962 (zbylé z nich najdete zakomponované v dobovém albu *Divadla malých forem*), o pár měsíců je předchází pozapomenutý duet Suchého a Ljuby Hermanové **Trilobit se diví** s textem Josefa Kainara, naopak ve stejné době vznikly **Starodávné brýle**, které se chytly v soutěži Písničky na zítra, a **Kaňonem takhle k večeru**. Pouze dnes i pro školní dítka známé **Honky tonky blues** bylo natočené až po téměř dvouleté pauze v lednu 1964. **Koupil**

jsem si knot vznikla zpočátku jako sázka – na večírku u Jiřího Šlitra došlo k sázce, jestli Suchý dokáže během hodiny napsat plnohodnotný text pro desku. Během oné hodiny vymyslel právě **Knot** a Šlitr si jej nechal ke zhudebnění. Když jej po pár dnech Suchý navštívil, nemohl s ní ale pohnout, stále melodii neměl, pouze koš plný zahozených nápadů – Suchý z nich namátkou vytáhl jeden notový list, Šlitr jej přehrál a byla to právě ona melodie **Koupil jsem si knot**, jak ji známe z desek a jak ji slyšíte i zde..

Jiřímu Suchému předávám ještě slovo o vzniku **Modrých punčoch** a jejich erotickém podtextu: „*Jiří Šlitr nikdy proti tomu nebyl, naopak právě on mě nabádal, abychom složili píseň, která by tímto lidským elementem byla prostoupena skrz naskrz - dal mi to vlastně tak trochu za úkol a ne, že by mě musel příliš nutit. Pokusil jsem se o několik textů až příliš upřímných, ale nakonec jsem se utekl k podobenství. Tak vznikla písnička o modrých punčochách. Prsty na dívčí noze jsou v ní přirovnány k počitadlu, tím nám vzniká reminiscence školního vyučování (…) A tehdy způsobil Jiří Šlitr jakési novum v oblasti populárních písniček a hudbou dopověděl to, co se po vysvléknutí punčoch dělo. Rozpoutal tu jakýsi vokální obraz dalších událostí, i když pojednaný jiným způsobem, než to učinila o řadu let později Jane Birkinová v písni Je t'aime moi non plus.*“ (*Melodie, 1977*) Dodejme, že velmi svérázně (byť bez onoho erotického náboje) písničku v roce 2009 pro CD *For Semafor* přezpíval herec Jaroslav Dušek, syn dlouholetého semaforského osvětlovače Vlastimila Duška.

Úplný závěr CD pak tvoří vánoční šlágr **Purpura**, jemuž se budeme věnovat později.

PLNÁ HRST PÍSNIČEK / HRAJ, HRAJ, HRAJ (1965)

„*Představení v Městské knihovně začalo tmou. A do ní Suchý zpíval blues. Zpěvák, který údajně zakrývá své chyby mimikou a gestikulací a jehož desky prý nikdy nejsou ‚ono', si tu zrežíroval největší pozornost, jaká se může k hlasovému projevu upnout. Měl toho tolik co vyjádřit, nezpíval žádnou legraci, nepřekvapil novými hlasovými neobvyklostmi ani provokacemi. Přednášel své nové* ***Blues touhy po světle*** *a celé hlediště bylo jeho.*“ (*Jiří Černý, Zpěváci bez konzervatoře, 1966*)

Druhé profilové album Suchého vyšlo v době, kdy alba věnovaná jedinému interpretovi byla pro náš trh stále velké novum. A zatímco první album vydané pod hlavičkou Klubu přátel poezie bylo nádherně vybavené včetně grafické úpravy, druhá deska vznikla jakoby na koleně. Obal nás informoval o jediné věci – jménu interpreta, který byl zároveň na jeho přední kolážovité straně několikrát zobrazen v jonášovském obleku, na druhé straně nebylo nic, pouze prořízlý střed, aby byla vidět etiketa desky. Podle toho, jak byla deska vložena, jste se dozvěděli, že se album jmenuje buď **Plná hrst písniček S+Š** (a tedy že jde o autorské album obou autorů) a nebo že máte v rukou desku **Hraj, hraj, hraj**, kde známé světové melodie přezpíval (a z většiny otextoval) Jiří Suchý. Co je spojovacím momentem celé desky je právě Suchého zpěv, který místy podpoří tehdejší semaforské girls Pavlína Filipovská, Vlasta Kahovcová a Lilka Ročáková. Většina písniček vlastně zněla v době vzniku v aktuální semaforské hře *Recital 64*, která už sama o sobě čerpala hlavně z minulosti. Tak sem byly zařazeny např. americké skladby s ‚osvobozeneckými' texty **Množení, Není-li tu ta** a **Půl párku** (vůbec první píseň, kterou J. Suchý veřejně zpíval s Akord clubem), Ellingtonova Sophisticated Lady (**Dívka, kterou zkazil svět**), jazzový standard Stars Fell On Alabama (**Už dávno nejsem dítě**), duet Franka Sinatry a Celeste Holmové Who Wants To Be A Millionaire (**Pozvání**) z muzikálu High Society, z autorské díly Semaforu pak skvělé **Krajina posedlá**

tmou, Blues o světle a znovu i duet S+Š **V kašně** (oproti první desce tentokrát za doprovodu Havlíkova orchestru). Slovo má přední jazzový specialista Lubomír Dorůžka: „*Suchého textařské umění opět září v osobité parafrázi Ellingtonovy Sophisticated Lady; text tu dokonale vystihuje náladu i námět písně až ke konečné pointě, a přece přitom přenáší americkou typickou hrdinku z třicátých let do let šedesátých — a třeba rovnou do Prahy*." (*Hudební rozhledy, 1964*). Méně už se nahrávky dvou písní z Divotvorného hrnce (vyšly i na malých deskách z dalšími šlágry tohoto muzikálu) líbily Jiřímu Pilkovi v Melodii: „*Suchého přednes písně **Množení** je jistě velmi dobrý a mám pocit, že zde je mu v jediném případě text Voskovce a Wericha blízký. Avšak píseň **Není-li tu ta**, ta chce pěvecký fond a ten Suchý nemá. Parlandová vokalizace zde nestačí, podání je neznělé, chybí mu tah, který skladba předpokládá. Zde se Suchého přednesový typ dostal do oblasti, ve které není doma.*" Tak jako je počáteční vliv V+W patrný v Suchého textařské i divadelní tvorbě, vždy se hlásil také ke krásným Kainarovým veršům, které nejen rád zpíval (a dodnes zpívá), ale v některých případech tvořil přímo pod jejich vlivem, jako v případě **Bílé myšky v deliriu**: „*Já jsem v podstatě literát-epigon. V okamžiku, kdy objevím novou literární lásku, tvořím pod jejím vlivem (…) Někdy dokonce převezmu formální postupy autora, který mě v danou chvíli nejvíce zajímá. Třeba Kainarovy verše ‚Lůžko už mu nevětrají / Už je pro ně jednou nohou / Příliš v ráji / Příliš v ráji / Kterou, pravou nejspíše …' mě inspirovaly k napsání textu: Bílá myška v deliriu / Vidí stále před očima / Samé lidi / Samé lidi / Bílá myška opilá.*" (*Melodie, 1974*). A konečně písně, které albu daly název – **Plná hrst** byla jedna z finálových skladeb hry *Šest žen* (kde ji ovšem zpíval celý soubor), zatímco pod titulem **Hraj, hraj, hraj** se skrývá přetextovaný americký gospel Joy, Joy, Joy (nejznámější asi z repertoáru Little Richarda).

Celé album vznikalo opět velmi pozvolna, podle datace vzniku nahrávek, jak se dochovala v archivu Supraphonu, část písní vznikala v létě 1964, část na podzim, přehrávka **V kašně** či nejsilnější hit desky **Krajina posedlá tmou** pak v únoru 1965, v případě **Množení** a **Není-li tu ta** šlo v době vydání naopak už o více jak rok staré nahrávky.
Mezi bonusy najdeme standard ze samého začátku 20. století Be My Little Baby Bumble Bee, který nazpívalo mnoho umělců, ale nejvíc jej proslavila v 50. letech Doris Day, u nás pak s textem Suchého jako Říkají lidé někteří dvojice trumpetistů a zpěváků Jiřího Jelínka a Richarda Kubernáta. Představovat Miloše Kopeckého a jeho Mackieho Messera je zbytečné, jen dodejme, že původně píseň ze *Žebrácké opery* přetextoval E. F. Burian, ale protože se jeho text špatně zpíval, ujala se verze se slovy Suchého, a ta vyšla i na albu *Žebrácká opera* (Supraphon DV 6036), ze kterého pochází tato nahrávka. Bonusovou řadu doplňuje pro úplnost zařazená verze šlágru Ach, ta láska nebeská, jak vyšla na sampleru *Taneční hudba v Československu* (Supraphon DV 10121), a dále hity ze hry *Zuzana není pro nikoho doma*, které vyšly v letech 1963 – 1964 a praly se všechny o velkou přízeň posluchačů. Paradoxem zůstává, že jedna z těch nejslavnějších, kterou často vysílala i televize, defacto první hit Karla Gotta Zdvořilý Woody na singlu Supraphonu nikdy nevyšel. To samotnému Gottovi asi nijak zvlášť nevadilo („*Vím, že mi Woody přinesl popularitu díky televizním filmu a kolik mu za to od těch dob vděčím. Ale nikdy jsem nic nezpíval tak nerad jako Zdvořilého Woodyho - nechť mi autoři laskavě prominou.*" *Říkám to písní, 1968*), zato Oči sněhem zaváté mu napsali S+Š na tělo ve stylu Paula Anky a Gottovi sedly - vynesly mu prvního Zlatého slavíka (stejně jako autorům, tehdy cenu dostávala i samotná píseň). Přesto jejich cesta ke slávě byla pozvolná, znovu kniha Karla Gotta: „*…na premiéře takřka propadly. Studený potlesk a dost. Myslím, že to bylo zklamání i pro příznivce Semaforu, kteří čekají od nových tváří na této scéně vždycky zázraky. Teprve po čase, kdy natočil ‚Oči' Josef Vobruba ve velkém aranžmá, a kdy se začaly vysílat, chtělo je publikum v divadle znovu a znovu.*"

Hezky je popsal i Jiří Černý ve své knize *Zpěváci bez konzervatoře*: „*V Gottově podání písní jako Oči sněhem zaváté (..) je cosi hlučného a lesklého, co vede od života ke snům. Je to podání plastické, bez problémů, pořád srdce na dlani, bez záhad, bez odstínů. Upřímný čistý přístup ke zpěvu i k posluchači, beze všech legrací a shazovaček, které jsou jinak Semaforu vlastní.*“ A dodejme, že zatímco Oči si po jedinečném Gottově podání málokdo troufl přezpívat znovu (z mladších zpěváků to zkoušela např. Ilona Csáková), Woodyho přezpívaly kapely jako Žlutý pes nebo Jablkoň.

Pavel Sedláček v Semaforu zastupoval mladou rock and rollovou, či spíše už big beatovou generaci, S+Š mu napsali **Život je pes**, vůbec největší hit, který za svou kariéru nazpíval, ačkoliv původně se zpívané češtině v rock and rollu bránil. Na otázku, zda česky začal zpívat až v Semaforu, v době svého angažmá řekl: „*V podstatě až tady. A jsem rád.* ***Život je pes*** *už je třeba písnička, kde se ukazuje, že by to šlo i česky. Ale je to moc těžký.*“ Dnes mi k tomu pověděl: „*Já byl v Semaforu od roku 1962 a zpíval jsem ve hře Šest žen Jindřicha VIII., kde jsem měl několik písniček, ale to nebyla tak úplně moje parketa, ani rock and roll ani big beat, a tak si Suchý se Šlitrem řekli, že by měli složit něco víc pro mě. A protože věděli, že zpívám rock and roll, tak mi trochu na míru napsali* ***Život je pes****. Nebylo to sice úplně přesně, co jsem zpíval, nebylo to anglicky, ale už to bylo hodně blízko mému stylu. A lidem se líbila, zpíval jsem ji ve hře Zuzana není pro nikoho doma a měla tam ještě větší úspěch než* ***Oči sněhem zaváté****, se kterou tam tehdy začínal Karel Gott. Taky to byla vůbec první česky zpívaná big beatová písnička, co vyšla na desce, ještě před tou supraphonskou big beatovou řadou na singlech*.“ Přitom právě ona měla mít původně text jiný, protože Jiří Suchý tehdy už hotový text ztratil a nezbývalo, než ho napsat znovu. Jelikož ale prý většinu veršů v mezičase zapomněl, tak složil text vlastně nový.

Motýl vznikl tak trošku z trucu proti Lásce nebeské, která se tehdy přestěhovala i se svými interprety do Rokoka, a Suchý se tím nikdy netajil, popisoval to už mnohokrát, proto dnes dejme slovo spíš Jiřímu Jelínkovi: „*Tak třeba Šlitr se Suchým přinesli* ***Motýla*** *a říkali, to nebudeme dělat. Pak jsme tu písničku přece zkoušeli, ona chtěla nějaký vtip, trochu zlehčit, abychom nebyli sentimentální. Jana Malknechtová zpívala a stála jako panna s mrkacíma očima, já jsem to zkusil á la Armstrong - a u tohoto kontrastu jsme už zůstali*.“ (*Melodie, 1964*). Příběh v mnohem připomínající i cestu samotné Lásky nebeské. K velkým fanouškům nové dvojice Jelínek - Malknechtová patřil i kritik Jiří Černý („*Někdo je sympatický od pohledu. Jelínek od chrapotu*“), dejme ještě jednou slovo jeho knize: „*Když (Malknechtová) zpívá Motýla nebo Theo, přidává ke skladatelově hezké melodii ještě své hlasové přednosti, nad nimiž se v posluchači zdvíhá pocit něčeho jadrného, hotového a suverénního. Slyšet šlágrové refrény s Malknechtovou – to je pohoda, lehkost a zábava*. (..) *Jelínek, aniž ztrácí jazzové podání, chová se k textu s podobnou péčí jako Suchý. Je také jediný, komu se, myslím, podařilo zazpívat Suchého skladbu výrazněji než autorovi* (**Zčervená** zpíval Suchý ve filmu *Bylo nás deset*, pozn.).“ Je jen škoda, že tato dvojice dlouho nevydržela, Malknechtová brzy opustila divadelní svět i Československo, Jelínkovi začal profesní život stále více komplikovat alkohol, který se v důsledku nakonec stal důvodem nejen jeho odchodu z divadla, ale nakonec i předčasného konce jeho hudební kariéry. Dodejme, že **Motýl** se v anketě Zlatý slavík za rok 1964 umístil na druhém místě (8350 bodů) hned za **Oči sněhem zaváté** (10 976 bodů). Také se stal s téměř dvousettisícovým prodejem čtvrtou nejprodávanější semaforskou písní vůbec (předešly ho pouze Včera neděle byla, Ach ta láska nebeská a Klokočí).

KDYBY TISÍC KLARINETŮ (1965)

Od filmu *Kdyby tisíc klarinetů* byla od počátku očekávaná hlavní filmová i hudební událost roku, o kterou se nakonec utkal s konkurenčním muzikálem *Starci na chmelu* (řada hvězd se tehdy podílela na vzniku obou, mimo jiné Karel Gott a Karel Štědrý). Oba filmy se také zařadily do zlatého fondu naší kinematografie a písničky z nich dodnes znějí z rádií i TV obrazovek. Dokonce Supraphon spustil speciální akci – téměř všechny písně z filmových *Klarinetů* souběžně s premiérou vydal na singlech, a to dokonce v mono i stereo verzích. Navíc všechny zároveň vyšly i na hůře dostupném dlouhohrajícím albu. To bylo určeno zejména pro vývoz, pro který také bylo opatřené hezkým barevným obalem, zatímco malý náklad domácího vydání se musel spokojit se standardním supraphonským přebalem bez jakékoliv informace. Z pohledu Semaforu bylo zajímavé už to, že autoři pro film angažovali jak bývalé semaforské hvězdy (Matuška, Pilarová, Štědrý), tak jeho stálice i nové objevy (Gott, Jelínek, Malknechtová, Filipovská, Hegerová). Alespoň v davu zahlédnete na vteřinku téměř všechny ze Semaforu té doby (Havlík, Urbánková, Ročáková, Sedláček, Hrabánek, Jegorov, Daníčková…). Suchý se Šlitrem pak vysypali doslova pytel hitů, které si okamžitě našly své posluchače. V čele stála bezesporu **Tereza** a autoři to věděli, i na desky zařadili hned tři verze této písně, přičemž Matuška ji za doprovodu západoněmeckého Friedel Berlipp Orchestra nazpíval i německy (i tato verze licenčně vyšla u Supraphonu). Je to také jedna z mála písní, která se dostala do repertoáru zpěváků mimo Československo, nazpíval ji srbský zpěvák Stevan Zaric'(dodnes jsem napočítal již 23 verzí této písně zachycených na deskách a číslo to zajisté není ještě úplné). **Tereza** vyhrála hlasování časopisu Melodie o nejlepší píseň roku 1965 a také dosáhla na první místo v legendární hitparádě Dvanáct na houpačce, přičemž ve stejné Houpačce bodovaly zároveň další semaforské hity **Tak abyste věděla, Krajina posedlá tmou** a **Amfora**. Podobný úspěch už S+Š v budoucnu nikdy nezopakovali, byli tehdy v zenitu úspěchu.

Nesmrtelné jsou ale i další písně z *Klarinetů*, které vesměs všechny spojuje veselá nálada rezonující s náladou filmu (**Babetta, Glory, V opeře**…). Zněly zde i starší semaforské hity, např. ze třetí *Zuzany* vytažená hudební groteska **Kapitán** (Pavlína Filipovská: „…*seděla mi, protože není ani tak pro zpěváka: nejsou v ní žádné složitosti – já moc zpěvák nejsem – ale dá se na tom něco herecky udělat*.“, *Melodie, 1965*), dále také na desce už znova nevydaný **Motýl**, kde tentokrát Šlitr s humorem sobě vlastním parodoval Jiřího Jelínka. Ten si i na desce zase střihl svou oblíbenou laskavou parodii Louise Armstronga v písni **Satchmo**, což později měl možnost zazpívat i samotnému Armstrongovi na koncertu v Semaforu, a jak dokazují záběry kamer, sám Satchmo se touto parodií ohromně bavil. Do zlatého fondu bezesporu patří duet Gotta s Pilarovou **Dotýkat se hvězd** (za zmínku stojí, že ho po letech na CD natočeném ke Gottově poctě Eva Pilarová přezpívala znovu, ovšem s Karlem Černochem). Jak z jiného světa byla na desce písnička **Choď po špičkách**, šanson Hany Hegerové, který snad jediný z písniček naznačoval, že *Kdyby tisíc klarinetů* původně neměly být tak rozjásanou zábavou, jakou jim do velké míry proti Suchého komorní představě vtiskl režisér Ján Roháč.

Samotnému Matuškovi *Klarinety* přinesly sice jeden z největších hitů, ale také roční zákaz činnosti, který v oficiálně nevyslovené podobě postihl také Gotta s Pilarovou. Více k tomu přímo Eva Pilarová: „*Po natáčení Klarinetů jsme se pak o sobě dozvěděli první ‚zajímavosti', jak jsme s Matuškou močili z balkónu v Karlových Varech. Na nějakou delegaci. A údajně do toho zpíval Karel Gott Tam, kde šumí proud a Matuška A cáká a cáká... Ovšem v té době my jsme ve Varech vůbec nebyli, byli jsme v Mariánských Lázních. Takže potom se*

pro jistotu vyprávělo, že to teda bylo v Mariánkách a někdo si to plet s Františkovejma, protože tam se tehdy taky něco točilo. Řečí byla plná republika a já jsem se to dověděla až na Slovensku. Nikdo mi nevěřil, že to není pravda. Když se mě nakonec na to zeptali i někteří herci, to potom už jsem zůstala úplně vyjevená, poněvadž ty lidi mě znali a tak mně to bylo líto." (*Zlato pro dva slavíky, 1968*). Snad i proto byla jednou z prvních písniček, kterou poté Pilarová od Suchého a Šlitra dostala, westernovka o pomluvách **Co se ve městě povídá**. A pokud to byla náhoda, paní Eva každopádně dobře věděla, o čem zpívá.

Bonus na tomto CD je věnován malému albu živých nahrávek z představení *Zuzana není pro nikoho doma*, které přímo v Semaforu natočil zvukař Bohumil Paleček. Zajímavé je především tím, že obsahuje několik písniček, která ve studiových verzích natočeny nebyly (**Co je blues, Theo, já tě mám tolik ráda** a finálová **Zuzana není pro nikoho doma**). **Barovou lavici** později nazpívala Hana Hegerová i na svou první LP desku *Šansony*, ačkoliv např. kritik Jan Císař v Právu ji viděl v samotné hře jako „*hluboký podprůměr*" semaforských autorů a označil ji za „*podivuhodně sentimentální a banální*", z čímž by se dalo přinejmenším polemizovat.

DOBŘE PLACENÁ PROCHÁZKA (1965)

O vzniku jazzové opery *Dobře placená procházka* se dočtete už v nedávno vydaném DVD Supraphonu (*Unikáty + Dobře placená procházka*), proto se nyní rovnou podíváme na desku, která ke hře vyšla. Šlo o malé album, ‚pětadvacítku', která představovala mezistupeň mezi klasickým albem a EP deskou o čtyřech písničkách, jelikož jich mívala sedm až devět. Lubomír Dorůžka: „*Vybrané scény ze semaforské buffopery působí na desce skoro ještě sympatičtěji než v živém provedení; zvláště pozoruhodné je tentokrát vytažení zpěváků, které velmi prospělo téměř všem sólistům: Jiří Šlitr například ve své ‚árii' (**Ty jsi švarná**) přímo omráčí svým tenorem a obvyklým inteligentním projevem. J. Mayer sice ještě zcela nepřekonal intonační nejistotu v některých pasážích, jeho výkon je však přesto pozoruhodný; záznam Evy Pilarové dává litovat, že už ji v této úloze neslyšíme na jevišti, také J. Suchému zvukový záznam přidal na hlase, sympaticky se uvádí i N. Urbánková (i když k žánru šansonu má nesporně blíž Hegerová). (…) Gramofonový pohled na ‚operu' však je zajímavý i po stránce kompoziční: jednotlivá čísla jsou dobře odstíněna, mají svůj charakter a využívají i široké stupnice odlišných způsobů doprovodu, který praktickému uvádění hry na scéně poskytlo použití předem nahraného playbacku. Zejména **Proč je to tak** ověří právě propracovaností doprovodu Šlitrovu schopnost hudební charakterizace jednoduchými, ale i velmi účinnými prostředky…*" (*Melodie, 1966*)

Ve hře alternovala Naďa Urbánková jak v roli tety z Liverpoolu, tak v hlavní roli Vanilky a nyní zavzpomínala na hru i svou stěžejní písničku v ní: „***Proč je to tak** je nádherný song, který dodnes když někde můžu, tak ho třeba jen s klavíristou zazpívám. Text je skvělý a musím říct, že vlastně teprve teď po letech, po těch životních cestách přesně vím, o čem ta písnička je. Je z Dobře placené procházky, z buffo opery, kterou jsme v divadle zpívali na half playback, muzika byla natočená a my zpívali živě, což bylo něco úplně nového, nepamatuji, že by to někdo jiný u nás tehdy zkoušel. A byl to docela nervák, playback se nedal zastavit, takže jak vám uteklo půl taktu, to ještě šlo, ale dva takty, to už byl průšvih.*"

Mezi bonusy na CD tentokrát najdeme orchestrální verzi **Klokočí**, jak ji na singl nahrálo Trio Milana Dvořáka v lednu roku 1964, dále raritní verzi Suchého šlágru **Blues pro**

tebe, který takto vyšel pouze v roce 1965 na supraphonském singlu s reklamou na televizory značek Pallas, Marína, Mimosa a Favorit. Dva příspěvky pocházejí z desky *Písničky při kytaře*, **Tra la la** Pavlíny Filipovské a nová verze **Zčervená** (tentokrát zpívaná Karlem Štědrým), v obou případech (jako na celé desce) je na kytaru doprovázel profesor Pražské konzervatoře Jiří Jirmal. **Tra la la** zpívala v originále chicagská bluesová hvězda Lavern Baker, jejíž syrový černý projev byl doslova pravým opakem pěveckého projevu Pavlíny, ačkoliv se Suchého textem k naturelu Filipovské nakonec hezky přilnula (ještě před Pavlínou ji zpívala Vlasta Sodomová s Akord clubem). Na písničku Zčervená zavzpomínal Karel Štědrý: „*Já se pamatuji, jak jsme **Zčervená** jednou zpívali s Karlem Hálou ve Vídni. On zapomněl text a začal zpívat svahilsky, jak jsme tomu říkali, vymýšlel si zkrátka neexistující slova do melodie a ukazoval pořád na mě, že mám zpívat já a že mi jako pomáhá a zpívá za mě. Shodou náhod měl taky Karel Gott tehdy nějaké natáčení ve Vídni, přišel se na koncert podívat a když to viděl, tak se tam mohl doslova po… smíchy.*“

Love Me Or Leave Me zpívala původně Ruth Etting v broadwayském muzikále *Whoopee!*, ale písnička se stala tak populární, že ji za chvíli měly v repertoáru takové hvězdy jako Bing Crosby, Doris Day, Nina Simone nebo Sammy Davies Jr. U nás se jí skvěle zhostili v duetu dva Karlové - Gott a Štědrý, a to s přiléhavým textem Jiřího Suchého **Miluj mne nebo mne opusť** (píseň tak zazněla i v legendárním TV pořadu *Vysílá studio A*). **Co se ve městě povídá** byla westernová melodie, kterou Eva Pilarová zpívala Janu Werichovi ve filmu *Magnetické vlny léčí*, **Amfora, lexikon a preparát** zase vůbec první, kterou ze semaforských ve studiu nazpívala Naďa Urbánková (v duetu s Evou Pilarovou a s nezapomenutelnými glosami Jiřího Šlitra). K natáčení se váže i hezký příběh, který vypravuje paní Urbánková: „***Amforu** jsme nazpívaly s Evou Pilarovou a byla nejen hodně úspěšná tehdy, ale dodnes ji lidé myslím mají rádi, protože je vtipná a vstupy Jirky Šlitra jsou tam prostě geniální. S Evou jsme tehdy přišly do studia A v Karlíně a tam už čekal Jirka Šlitr, otevřel dveře a povídá: ‚Holky, když to dobře natočíte, tak vás pozvu do číny.‘ Tak jsme šly zpívat a šlo nám to výborně, ale ve chvíli, kdy bylo hotovo, vidíme, jak Jirka zdrhá. Pilarka byla rychlejší, chytila ho a povídá, že teda jdeme do té číny. A Jirka se cukal, že půjdem radši na Václavák a dáme si buřta v rohlíku, ale nakonec přeci jen musel. Takže jsme šli a my s Evou si objednaly snad všechno, co měli. To jsme ještě byly mladé holky a mohly jsme.*“

Ve stejné době nazpívala Naďa také **Slunce zhaslo dojetím** ze hry *Tak co, pane barone*, které si ovšem na vydání na desce muselo počkat dalších pět let, až po smrti Jiřího Šlitra vyšel singl s jeho rovněž tehdy nevydaným **Krokodýlem**. S odstupem let na ni Naďa zavzpomínala: „***Slunce zhaslo dojetím** byla vůbec první písnička, kterou jsem v Semaforu dostala já sama. Ona má hrozně krásný, smutný a depresivní text:* Slunce zhaslo dojetím / a vítr přestal vát / je tu tma a to je tím / že už mě nemá rád. *Musím říct, že tehdy ve svém mladém věku jsem vlastně vůbec nechápala, o čem zpívám, to vím, až dneska, ale i tak se mi myslím docela povedla. Také si pamatuji, že mi tehdy dokonce volal nějaký posluchač a říkal, že se mu písnička líbí, že mám docela pěkný hlas a ať teda klidně v tom zpívání pokračuju.* “

Stárnutí ze hry *Zuzana je všude jako doma* na desku nazpívala Eva Pilarová (v Semaforu se o ni střídaly také Lilka Ročáková nebo Naďa Urbánková), a L. Dorůžka ji v recenzi nových singlů v Melodii viděl tak: „*Dobrý příspěvek do repertoáru dostala také E. Pilarová ve Šlitrově / Suchého **Stárnutí**, tady však bohužel trochu nevyšlo aranžmá, které je velmi dobré ve zpívaných částech, ale ztrácí napětí jakmile zpěv ustane*.“ Jeho slova potvrzoval i Karel Gott, kterému ji redaktoři pustili (bez uvedení autorů a interpretky) v rubrice *Jak já to slyším*: „*Suchý, Šlitr, Pilarová. Tohle je jedna z mnoha jejich věcí, které jsou velice chytré a dokonale promyšlené. Pilarová patří podle mého názoru vedle Kubišové a Přenosilové k našim*

nejlepším zpěvačkám. Aranžmá bych si ale představoval o něco lepší a doprovod trochu tvrdší.“ Na singlu vyšly i další dva příspěvky z tehdy aktuální *Zuzany*: dětská písnička **Řada koní** skombinovaná s charlestonem **Čekání na tetu**. I u něj se zastavil v Melodii Dorůžka: „***Řada koní*** *není kupodivu western, ale hezká dětská písnička, na níž s Kühnovým dětským sborem vystupuje pěvecky Jiří Šlitr, tentokrát v poněkud méně obvyklém žánru.*“ Sám Šlitr v dětské Odpovědně časopisu Sedmička dostal otázku: „*Vždycky se Vám musíme smát, když zpíváte ‚vyskočím na běláska, chci říct na bělouše‘. Zpíval jste tuto píseň rád?*“ Jeho odpověď zněla: *Tuhle písničku mám hrozně rád a vždycky jsem se nejvíc ze všeho těšil právě na to, jak se spletu, ‚vyskočím na běláska‘. Zpíval jsem ji docela s gustem, protože to je taková veselá písnička pro děti a veselých písniček pro děti je, jak známo, pořád nedostatek.*“

Následují dva werichovské texty zařazené primárně na album k poctě dvacetiletého působení orchestru Karla Vlacha (Supraphon DV 10204) **Cecílie** (zpívá Suchý) a **Nerýmovaná** (zpívá Šlitr). **Cecílii** složili Američané Irving Caesar a komik Jimmy Durante, který ji také zpíval pod originálním názvem *Umbriago*. Tak ji do češtiny převedl s českým textem Jan Werich a stejně jako později Suchý ji i Werich natočil s orchestrem Karla Vlacha. Vtipný text **Nerýmovaná** složil Werich na melodii českých skladatelů Miloslava Ducháče a Vlastimila Hály, ale nemohl tušit, že verš *„husák huse vytrh‘ brk“* písničku za vlády jednoho prezidenta zcela odstaví z možného vysílání.

Zbytek CD už opět patří čtvrté *Zuzaně*: **Ba ne, pane**, kde si naposledy zazpívala na desce se Suchým a Šlitrem Jana Malknechtová, než se provdala do Švédska, **Modré džínsy**, což byl další pokus S+Š vyrovnat se se stále větší popularitou beatové hudby, **Vlny** připomínají krátké zastavení Jaromíra Mayera v Semaforu a stejně tak countryovka **Kytky se smály**, kde se u mikrofonu potkal se Zuzanou Burianovou a svým spolužákem z hodin profesora Horáčka z Národního divadla Milanem Drobným. A od dob Sluníčka se S+Š rozhodli znovu vrátit do divadla dle někdejší Werichovy rady „*touch of humanity*“ tedy malé dítě, v tomto případě holčičku Lenku Hartlovou, se kterou Suchý na desku nazpíval jako první písničku **Na louce zpívají drozdi.** Jak lehce tehdy semaforské nahrávky vznikaly, popisuje sama Lenka: „*Pan Suchý a já jsme tehdy přišli do bytu pana Šlitra jen s kouskem papíru s textem písničky. On nám u piana ukázal, co ke slovům napsal za muziku a pár věcí pozměnili hned na fleku. Pak už jsme si to jen tak zpaměti bez not párkrát přezpívávali v autě po cestě do nahrávacího studia v Dejvicích a ten samý den to rovnou i natočili, vlastně úplně bez zkoušení. A ještě mi pan Suchý během toho vysvětlil, kdo je Metuzalém... Další zážitek potom byl, když se písnička nahrávala pro televizi ve Stromovce. To mě posadili na zeď, začalo se střílet, ze zdi mě sundali, částečně ji zbourali a zase mě na ni posadili... Ale k tomu všemu jsme měli historické kostýmy a to mne na tom tenkrát bavilo nejvíc.*“

VÁNOČNÍ POHLEDNICE (1967)

Vánoční písně a desky jsou zcela specifickou hudební kategorií, o kterou se dříve nebo později otřely i největší světové hvězdy (Elvis Presley, Beatles, Beach Boys, Bob Dylan, Aretha Franklin…), u nás byla o nové autorské vánoční písně v 60. letech spíše nouze, což dodává *Vánoční pohlednici* Suchého a Šlitra svébytné postavení. Na počátku stál snad největší novodobý vánoční evergreen **Purpura** (natočený 8. října 1962), který autory ke skládání vánočních písní přivedl. Jiří Suchý i v současných semaforských programech občas vzpomíná, jak si s Jiřím Šlitrem po úspěchu **Purpury** řekli, že takových napíší s přehledem desítky, ale že už se jim (alespoň co se ohlasu týče) na **Purpuru** žádným navázat nepodařilo.

Vedle náladou diametrálně jiných Veselých Vánoc autorů Jaromíra Vomáčky a Zdenka Borovce jde bezesporu o největší vánoční hit posledních padesáti let a vůbec nejpřebíranější skladbu z dílny S+Š. Mezi třemi desítkami umělců, kteří ji už přezpívali, najdeme jména jako Karel Gott, Lucie Bílá, Marta Kubišová, Rudolf Hrušínský, Eva Pilarová, Helena Vondráčková, Dagmar Patrasová, Karel Štědrý, ale také Strahovanka nebo Eva a Vašek. Původní verzi nazpíval Jiří Suchý s Pavlínou Filipovskou a nahráli ji ve dvou různých aranžmá, na singlu vyšla nejprve pod číslem 013295 (se Sněhovou vločkou na druhé straně), posléze znovu s číslem 013297 (tentokrát s Veselými Vánocemi), v druhém aranžmá byla poté zařazena na reklamní desku na nové radiopřijímače Poezie a Echo stereo (singl vyšel pod číslem SP 20198, 1964). Další verzi s novým aranžmá a s Naďou Urbánkovou namísto Filipovské natočili pak právě na album *Vánoční pohlednice*. Naďa: „*Purpura to je hit, na věky. Hraje se každé Vánoce, hraje se všude, každý ji zná, každý ji umí a možná, že už lidé zapomínají, že ji napsali pánové Suchý a Šlitr. Myslím, že je to jedna z nejkrásnějších vánočních písniček vůbec, já jsem ji nazpívala jak s panem Suchým, tak s Milanem Drobným.*“

Kromě **Sedmi dárků**, jež zněly ze semaforského pódia ve hře *Ďábel z Vinohrad*, jsou další písně desky účelově složené pro tuto desku a dalšího uplatnění mimo divadelní vánoční programy nenašly, což je škoda zejména v případě krásných poetických textů i melodií jako **Vánoční pohlednice** či **Stříbrná tramvaj**. Další perličkou desky je jediný případ, kdy se ve studiu u mikrofonu sešel Jiří Suchý s Jiřím Grossmannem a nazpívali vánoční kovbojskou grotesku **Tommy**.

Na natáčení **Nového nájemníka** po letech zavzpomínala i Magda Šebestová, dříve Křížková: „*Nahrávalo se ve studiu Na Petynce a frekvence byly dlouho do večera. Bylo mi tenkrát asi dvanáct a už jsem byla unavená. A ten nejvyšší tón ne a ne trefit. Už po několikáté se kvůli mně opakovala fráze:* ...Šedivý jak stín / tichý jako sen / neví a nevěří / že je Štědrý den*... Když z režie zaznělo znovu: Stop, pojďme ještě jednou, ruply mi nervy a já začala bulet. Všichni okolo mě stáli, nevědouce, jak dítě uklidnit, aby se to konečně natočilo a mohlo se jít domů. A já brečela a brečela. Pak ale promluvil pan Šlitr: ‚Buchta, neřvi‘, pravil autoritativně. ‚Kdyby tady Suchý měl řvát kvůli každý zvoraný písničce, jsme tu do rána‘...Já se rozchechtala a příští verzi jsem vystřihla perfektně. Jo, v Semaforu fakt humor léčil…*“

Doplňme, že autorem obalu desky byla Suchého žena Běla. Ovšem i přesto, jakou mezeru v české moderní hudbě album vyplňovalo, ho v Melodii velmi zkritizoval Jaroslav Přikryl, který pochválil zvuk nahrávek, poetiku Suchého textů a hezký obal, ale jinak mnoho kladů nenašel: *„(…)Ale jelikož většina vánočních písniček v dnešní světové pop music je jakousi odezvou určitých specifických rysů vánoční hudby té či oné národní provenience, zdá se mi, že v této vánoční pohlednici jde spíš o jakousi českou analogii oněch zahraničních titulů, o analogii, jejímž primárním nedostatkem je skutečnost, že je málo vánoční a téměř vůbec ne v dobrém smyslu česká.*“ (*Melodie, 1967*)

Bonusem tohoto CD je nejprve další orchestrální verze **Klokočí** tentokrát v podání Havlíkova orchestru, jak vyšla na exportním albu *Pocket Size Theatre Semafor in Prague*. A potom celé první album z triptychu *Divadla malých forem*, které je pozoruhodné použitím řady dříve nevydaných písní či rozhlasových a televizních scének (druhé dvě desky byly věnovány dalším scénám jako Na Zábradlí, Rokoku,Večernímu Brnu ad.). V nově předělaných aranžmá zde vyšly starší hity **Blues o světle** a **Dítě školou povinné**, znovu našly uplatnění některé starší šlágry jako **Píseň o rose, Píseň o koni** nebo „*jonášovské*“ **Chybí mi ta jistota** a **Tulipán**. Poslední jmenovaná bývá (zaslouženě) počítaná k tomu nejlepšímu, co Suchý napsal, ačkoliv on sám často zdůrazňuje, že samotný **Tulipán**, přes jeho slávu, vlastně nemá

moc rád, protože jej napsal do velké míry jako úlitbu režimu, jelikož věděl, že mírové téma je žádané. Zároveň na něm ale charakterizoval svou textařskou práci: „*Většina textů mě napadla na základě jednoho slova či jednoho verše, který se hezky vyslovoval. Vždy předtím, než začnu psát, deklamuju si nějaké pěkně znějící seskupení slov, hledám k němu vhodný rým a takové hraní se slovy mi vyjeví také obsah. Tak vznikly i texty, které mají závažnější hloubku. Napadla mě třeba věta:* ‚Přišel mi k svátku gratulovat Olda / A přinesl mi žlutý tulipán.' *Vůbec jsem neměl v úmyslu napsat protiválečnou písničku, k tomu mě přivedl až verš:* ‚A pěknou reprodukci od Marolda / Je na ní vidět bitva u Lipan.'" (*Melodie, 1974*).

Z repertoáru Evy Pilarové byly na LP zařazeny **Růžová pentle** (ta **Pentle**, kterou Jiří Černý v recenzi překvapivě označil za jediný omyl první profilové desky Pilarové) a **Malé kotě**, které sice původně bylo psané pro konkurenční Rokoko, ale v Semaforu se o něj vedle Pilarové postupně dělili Jiří Suchý, Lilka Ročáková, Karel Gott nebo Magda Křížková. A kdo v písničce o kotěti místo mňoukání štěkal? Na tak zvídavou otázku odpovídal Jiří Šlitr v dětské Odpovědně Sedmičky: „*V písničce ‚**Malé kotě**' úspěšně zaštěkal jeden člen orchestru Ferdinanda Havlíka. (Havlíkův orchestr vůbec vyniká zvířecími zvuky!). Kdo na to štěkání tenkrát přišel, to už nevím, ale myslím si, že je to celkem jedno. Lidstvo bude přesto existovat určitě dál.*"

Vůbec poprvé se na desce objevila **Kapka žárlivosti** Hany Hegerové ze *Šesti žen* a ‚hitová' **Labutí píseň** z *Recitalu 64*, o které L. Dorůžka po premiéře hry napsal: „*Z nových písniček upoutá na první poslech **Labutí píseň**. Řečeno slovy její generace, je to zcela přesné přiznání této generace k rytmické hudbě v širším smyslu označené slovem jazz; je to současně dokonalá vizitka toho, co tento jazz v širším smyslu pro Šlitra a Suchého znamená jako inspirační zdroj i stylizační prostředek. Vlasta Kahovcová zpívá **Labutí píseň** se Suchým s naprostou bezprostředností a překvapující jistotou.*" (*Hudební rozhledy*, *1964*). Sama Vlasta Kahovcová mi k tomu pověděla: „***Labutí píseň** jsme zpívali s Jiřím Suchým v Recitalu 64 a pro mě to byl úplný vstup do profesionálního světa, byla jsem tak nadšená, že jsem tehdy neřešila snad nic, jak vypadám, jak tancuju, nic, jenom jsem byla šťastná, že jsem na pódiu s Jiřím Suchým, Jiřím Šlitrem, a pak v Šesti ženách i s dalšími Hanou Hegerovou nebo Evou Pilarovou (která mě mimochodem naučila i kouřit). Bylo to zkrátka úžasné.*"

Písně doplňují fragmenty ze slavných her: část rozhlasové úpravy *Člověka z půdy*, dva fragmenty z nedochované televizní adaptace *Šesti žen* a přímo z divadla pořízený záznam vyprávění anekdot z *Jonáše a tingl tanglu* (zajímavé je, že jde o záznam z jiného představení, než které celé nedávno vyšlo na supraphonském CD *Semafor - Hry*).

ZLOČIN V ŠANTÁNU (1968)

Podobně jako na film *Kdyby tisíc klarinetů*, i na snímek *Zločin v šantánu* se čekalo s velkým očekáváním. Režisér Jiří Menzel měl za sebou světový úspěch s *Ostře sledovanými vlaky*, povídky, romány i detektivky Josefa Škvoreckého patřily k okamžitě rozebraným titulům už od dob jeho prvotiny *Zbabělci*, k tomu semaforské hvězdy v čele se Suchým, Šlitrem, Pilarovou nebo Grossmannem a profesionální herci kalibru Vlastimila Brodského, Rudolfa Hrušínského, Jana Libíčka nebo Jana Přeučila (a také členové rozjíždějícího se *Divadla Járy Cimrmana* Zdeněk Svěrák a Ladislav Smoljak). Úspěch se zdál být předem jistý, kdyby…kdyby se ovšem tolik hvězd vešlo na relativně malý píseček a hlavně kdyby film brzy po premiéře neputoval do trezoru.

Většina melodií z filmu vyšla na dalším z malých alb Supraphonu ve stejném podání jako ve filmu. Jiří Šlitr v **Ach, miluji vás** dokázal, jak lze přesně v semaforské tradici do zamilované balady decentně a vkusně pustit i humor. A stejným semaforským humorem zahřály i duety obou autorů, dadaistická miniatura **Kočičí bál** a epická **Balada pod šibenicí**. Písničky z desky v Melodii chválil Leo Jehne: „*Mají všechny vlastnosti, na které jsme si v písničkách Suchého a Šlitra zvykli, snad až s přílišnou samozřejmostí: textový vtip, neotřelé rýmy a výrazovou nadlehčenost, která činí zvláště z typických písní hodnoty takřka nedostižné. Skladatelsky jsou vedeny ve stylově poněkud starší poloze, tak, aby korespondovaly s atmosférou filmu*.“ Zastavil se také u Evy Pilarové: „*V **Pokladu** získala písničku, která by se před několika lety stala šlágrem a píseň **Kolena** výrazově evokuje její prvý velký úspěch, Blackwellovu Co je láska.*“ Jen škoda, že malé album neměřilo ani dvacet minut a nedostaly tam prostor i některé z dalších melodií filmu, které v něm zazněly pouze jako fragmenty. Patří mezi ně např. **Boubelatá Bety** (natočená ovšem pro Český rozhlas a zařazená zde na CD raritek), duet **Ukrejvám rozpaky**, který alespoň vyšel na singlu v podání dvojice Milan Drobný – Naďa Urbánková a pokusil se navázat na tradici Lásky nebeské a Motýla. Jistě by se na desku vešla i Pilarové *Ukolébavka* či *Život je jako zrcátko* nebo nová textová úprava Šlitrova hitu *Co jsem měl dnes k obědu* jako *Co já všechno dovedu* (ten až po téměř dvaceti letech nazpívala na jedno ze svých alb písniček pro děti Jitka Molavcová). Zbývá vzpomenout lyrické **Na shledanou**, které dodnes Jiří Suchý často zařazuje jako finále koncertů nebo speciálních semaforských vystoupení. V seriálu *Jak vznikaly písničky* k ní napsal: „*Jediná kuriozita, která se k písničce **Na shledanou** víže, je okolnost, že jsem ji nazpíval pro jeden film jen tak při klavíru s Jiřím Šlitrem a jelikož se režisérovi Menzlovi zdála jaksi chudá, přikomponoval dodatečně symfonický orchestr. Protože však jsem byl tou dobou někde za horama, vzal si FISYO* (Filmový symfonický orchestr, pozn.) *můj zpěv a Šlitrův klavír jako jakýsi základ, ke kterému dotočil všechno ostatní. Ale to je spíš pro odborníky, kteří vědí, že nejdřív se točívá orchestrální základ a zpěvák se dostaví nakonec.*“

Mezi bonusy najdete většinu písní S+Š, které dostal do svého repertoáru Milan Drobný a které zpíval ve hrách *Zuzana je všude jako doma* (**Písnička pro kočku, Na vrata přibili můj stín**), *Tak co, pane barone* (duety s Urbánkovou **Ukrejvám rozpaky, Modrý tričko**) a *Poslední štace* (**Růže růžová, Oh, larydou**). Skutečným hitem se stala prakticky jen **Písnička pro kočku**, která byla poslední semaforskou jedničkou na Houpačce a na jejímž případě po letech v rozhovoru s Karlem Hvížďalou Suchý popisoval jeden styl autorské spolupráce: „*Třeba Šlitr přinesl melodii a říkal, tohle je vyloženě šlágr, nezabij to, nenavymejšlej tam nějaký moc velký blábol, buď trochu lidovější. No tak jsem napsal třeba* – Jestli se slečno nepletu / My musíme se znát / Jsem vynálezce korzetu / A lásky advokát. *Takovýhle texty už jsem psal s vědomím, že by se měly všeobecně líbit. Zatímco písničky o **Hamletovi** či **Na rezavým dvojplošníku** byly určeny lidem citlivějším a kultivovanějším a líběj se kupodivu dodneška, zatímco některý ty šlágry už jsou dneska oběhaný a nikoho nevrzušujou.*“ (*Povídání, 1991*). Velké ambice měly každopádně všechny tyto písně a spíše doplatily na výrazně se měnící vkus mladého publika, které se v té době už přeorientovávalo na beatovější hudbu. Tradičněji zaměřená Melodie písně naopak vychvalovala, L. Dorůžka v novinkách měsíce: „*Milan Drobný je svým barytonem i hlasovou barvou dnes mezi našimi zpěváky ojedinělým zjevem a **Písnička pro kočku** je jeho velkou příležitostí*.“ Dále pak: „*Šlitra-Suchého **Na vrata přibili můj stín** je hudební i textově nejzajímavější písnička z této zásilky (což ovšem zdaleka neznamená, že bude také nejúspěšnější). Na zpěváka - Milana Drobného - klade také značné požadavky, což mu v dalším růstu může být jen prospěšné, zajímavé je i*

aranžmá a pulsující jazzová rytmika." V recenzi *Poslední štace*: „*Ozvou se tu dokonce i písničky, které by mohly - jak tomu bývalo dřív - přerůst rámec divadla.* ***Růže růžová*** *v podání Milana Drobného odhaluje se zdravým humorem historické kořeny Humperdinckova Posledního waltzu a mohla by Drobnému pomoci k podobnému hitu jako* ***Písnička pro kočku****.*" Zpěvák Karel Černoch v rubrice *Jak já to slyším* komentoval **Ukrejvám rozpaky**: „*(…) oba dva (Naďa Urbánková a Milan Drobný) jsou výborný. Mám dojem, že se tady autoři snažili navrátit se zpět k tomu, co dělal Semafor před několika lety. Prostě starý Semafor.*" Yvetta Simonová v téže rubrice při zastavení u **Na vrata přibili můj stín** zase konstatovala, že „*písnička má ohromný text*". Naďa Urbánová k duetům s Milanem Drobným: „***Ukrejvám rozpaky*** *je krásná písnička, neprávem opomíjená a dodnes, když se někde sejdeme náhodou s Milanem Drobným, tak si ji zazpíváme, protože ji oba máme moc rádi a musím říct, že lidé taky. A* ***Modrý tričko*** *jsme zpívali také s Milanem ve hře Tak co, pane barone, a pan Suchý tehdy v divadle taky vymyslel takovou soutěž semaforských písniček, kde diváci hlasovali, která se jim nejvíc líbí. My zpívali právě* ***Modrý tričko*** *a vyšperkovali jsme si ho tancováním, já zpívala bosá, culíky, brýle a k tomu samozřejmě mini mini mini. Milan byl taky bos, v rozervaném námořnickém tričku a v prostředku písničky, kde je taková rytmická jakoby cikánsky-ruská část, jsme si právě poprvé vymýšleli a propracovali i taneční choreografii. A zabralo to, nakonec písnička hlasování vyhrála."*

Ze čtvrté *Zuzany* pocházela i Burianové **To nám slečno nedělejte**, z *Benefice* pak její sólo **Nedělejte ze mě chudinku**, zmíněného *Barona* ještě reprezentuje Evy Olmerové verze nádherné jazzové balady **Slunce zhaslo dojetím**. Její nezaměnitelný hlas slyšíme spolu se Suchým v titulní melodii kultovního francouzského filmu Claude Leloucha **Un Homme Et Une Femme**, který cenami ověnčenou hudbou opatřil Francis Lai. Tato verze si našla cestu na první profilové album orchestru Ferdinanda Havlíka. Hvězda Bromova orchestru Helena Blehárová se v Semaforu dlouho nezdržela a na desku nazpívala jedinou písničku se Suchého textem **Obraťse s důvěrou**. Šlo o tehdy aktuální hit z pera Charlieho Chaplina *This Is My Song*. Ten Chaplin napsal pro svůj film *Hraběnka z Hongkongu*, ve světě ho proslavila britská hvězda Petula Clark a Helena Blehárová jej převzala prakticky ve stejném aranžmá. Ale ačkoliv v ní třeba Jiří Štaidl v rubrice *Jak já to slyším* viděl budoucí šlágr, vždy přísný L. Dorůžka napsal: „*Helena Blehárová zpívá tuto Chaplinovskou melodii tak, jak je psána - s nádechem do operety nebo neapolské serenády a naznačuje, myslím, že jejího pěveckého typu je pro tento druh materiálu skoro škoda. Orchestr zní v jakémsi univerzálním zvuku (podle hesla ‚všichni hrajou furt') podivně ploše a bez lesku.*"

Tři písně jsou zde z prvního alba šansonů Hany Hegerové, **Madony na kolotoči** si Hegerová vypůjčila z repertoáru jedinečné polské hvězdy Ewy Demarczyk, **Barová lavice** zněla už ve třetí semaforské *Zuzaně* a **Blázen a dítě** bylo vrcholné hudební číslo legendárního Suchého propadáku *Sekta* (za vzpomínku stojí i stylový filmový klip s Hegerovou). Bonusy pak doplňují čtyři raritky, Kubišové podání písně **Láska a karty** ze hry Divadla Na Zábradlí *Faust, Markétka, služka a já*, kde ji původně zpívala Ljuba Hermanová. Verze Marty Kubišové si na své vydání musela počkat třicet let, než ji objevil Karel Knechtl a zařadil na Kubišové profilový CD komplet. **Proč je to tak** Hany Hegerové z filmové *Dobře placené procházky* se poprvé dostalo na kompilační desku z archivních nahrávek *Paběrky* v roce 1991. Dvě skladby zpívané Jiří Suchým **Kdo šetří má za tři** a **Možná, že to netuší** pocházejí ze zajímavého projektu, kdy různí umělci dodělali či předělali dříve nenahrané písně Ježka pro album *Neznámý Jaroslav Ježek*. Recenzent Josef Kotek sice v případě J. Suchého konstatoval, že „*se sešly dvě přeci jen dost rozdílné individuality,*" ale deska od něj i tak dostala plný počet hvězdiček.

TOULAVÍ ZPĚVÁCI (1969)

Jiří Suchý vytvořil oním substrahováním pěveckých vad a zlozvyků typ civilního zpěváka, ba zpěváka-primitiva, který nejenže nedbá na dosavadní estetické normy, ale naopak formuluje svůj projev přímo jako negaci pěveckého mikrofonového akademismu.
Leo Jehne, Melodie1964

Album *Toulaví zpěváci* nese název známé semaforské písničky ze hry *Benefice*, ačkoliv byste ji na něm hledali marně (na rozdíl od bonusů tohoto CD). Celé album bylo vlastně třetí (a na dlouhou dobu poslední) Suchého profilovou LP deskou, ovšem tentokrát vydanou v omezeném nákladu 1000 kusů primárně určených pro Klub spřízněných duší při divadle Semafor. I proto to byla kolekce vybraná ze všech etap dosavadního Suchého práce od repertoáru Akord clubu, přes ‚prvničku' S+Š až po písničky z *Benefice*. Deska na pěkném obale (opět od výtvarnice Běly Suché) informovala, že jde o album písní Jiřího Suchého a Jiřího Šlitra, což v prvním případě pěvecky i textařsky byla pravda, v druhém ale jen částečná (což už jste se z obalu ani etikety nedozvěděli). Najdeme zde totiž i převzaté klasiky jako miliónový hit *A Shanty In Old Shanty Town* od Johnnyho Longa (**Věštkyně**), Ellingtonovu *Mood Indigo* (**Modrá nálada**), další z nesmrtelných hitů začátku 20. století z repertoáru Billyho Murraye *Pretty Baby* (**Magdaléna**) nebo ústřední melodii filmu z roku 1954 *Ricochet Romance* poprvé proslavenou Teresou Brewer (**Potkala ryba papouška**). Šlitrovo jméno bychom ještě marně hledali pod krásným blues **Střevlík** ze semaforské hry *Papírové blues*, napsal jej Vladimír Vodička. Z pohledu divadla melodie připomínaly *Člověka z půdy* (**Můra šedivá**), první *Zuzanu* (**Magdaléna**), *Šest žen* (**Láska se nevyhne králi**), *Recital 64* (**Modrá nálada**), čtvrtou *Zuzanu* (**Na vrata přibili můj stín**) a zejména *Benefici*, ze které se na desce objevila většina písniček, které se nedostaly na singly (**Máme rádi zvířata, Sádlo na chleba, Na rezavým dvouplošníku, Píseň Hamleta o hvězdách**). A málokdo tušil, že pod písní **Hamlet** se skrývá historicky úplně první melodie, kterou složil Jiří Šlitr na slova Jiřího Suchého v 50. letech. „*Ten text nebyl nijak zvláštní, zatímco hudba rovněž ne. Nicméně to byl náš první společný opus, a to už mu nikdo neodpáře, i když bych, pravda, tu písničku tady nahradil radši legendárním* ***Tulipánem****, aby se každej divil, jak se nám hned od samého začátku dařilo.*" (*Jiří Suchý - Vzpomínání, 1991*)

Na rezavým dvouplošníku je jeden nejpoetičtějších textů, který Suchý pro *Benefici* napsal, postupem času ve studiu vznikly tři odlišné verze písně se Šlitrovou melodií lišící se aranžemi i Suchého dětskými partnerkami. Právě na ní autor vysvětloval, že raději než po světě, cestuje po poetických cestách představivosti ovlivněné např. V. Nezvalem: „*Zkrátka a dobře baví mě vymejšlet si představu Hamleta, letícího na rezavém dvojplošníku, a tu náhle duch tatínka se snáší na padáku, zatímco opilá Ofélie ... vím a mám zjištěno, že občan, který má takovéhle nápady, jeví se mnohým jako nesvéprávný. Nepočítám s tím, že tyhle verše mohou přinést radost každému…*" Jak vzpomíná na tuto písničku jedna z jejích interpretek Lenka Hartlová, dnes i ve světě velmi úspěšná skladatelka a interpretka židovských písní Lenka Lichtenberg: „***Na rezavém dvojplošníku*** *byla z pěvecké stránky nejnáročnější písnička, co jsem zpívala. Utlumená světla, a jen pan Suchý a já, intimní atmosféra jako stvořená pro duchy! Vždycky jsem se musela obzvlášť soustředit a opakovat si předem sloky dokola a dokola, abych to nepopletla. Podle mého je tohle skvostná píseň z poetické i hudební stránky, jedna z nejlepších ze Semaforu*." Nezbývá než s Lenkou souhlasit. Přenechám jí ještě slovo na přiblížení dalších dvou písniček, které najdete v bonusech. „***Toulaví zpěváci*** *byla první*

písnička, co jsme se učili do Benefice, a zpívali samostatně v pořadech po republice. Měli jsme to propracované i z herecké stránky, kde se pan Suchý o mě opíral - jeho loket na mé hlavě, myslím. ***Tulák*** *byl pak náš největší hit, který po mně ještě dnes žádají krajané po světě. Jako dítě jsem ale vůbec nerozuměla, o co se vlastně v té písničce jedná!*" Nutno říct, že z *Benefice* se téměř všechny písně dostaly na desky, ale poprvé už o ně nebyl takový zájem, jako o dřívější „*zuzanovské*" hity. Kupříkladu z Houpačky hned po nasazení vypadly jak **Toulaví zpěváci**, tak Burianové **Nedělejte ze mě chudinku** i big beatová **Neotálej**, kterou přitom recenzent J. Přikryl tipoval v Melodii na největší hit. Jak už bylo řečeno, novináři jako by s ustupujícím úspěchem semaforských desek měli tendenci znovu objevovat jejich kouzlo. Lubomír Dorůžka v Melodii: „*Ze Semaforu se sem dostaly dva nejlepší snímky z jejich posledních produkcí. Texty* ***Kamarádů*** *i* ***Toulavých zpěváků*** *patří k jakési osobní konfesi J . Suchého a rozeznívají tón, po kterém se nám už delší dobu trochu stýskalo.*" A na další singly: *„Ze Semaforu přišly dvě SP desky ze Suchého Benefice. Všechny písničky s vtipnými hudebními nápady v úpravách jsou prostě hudbou, která má své oprávnění (…)* ***Nedělejte ze mě chudinku*** *zpívá Z. Burianová s náležitou dávkou záměrně nadsazené vulgarizace v projevu,* ***Neotálej*** *je vtipná kombinace jakoby beatového výrazu se smyčcovým doprovodem,* ***Tulák*** *těží svůj vtip nejvíce z lidovkového doprovodu a* ***Kdo ví*** *je sice poměrně nejméně výrazná z této čtveřice, ale může působit trochu francouzským lehce zádumčivým oparem.*" Literární noviny v recenzi hry napsali o **Toulavých zpěvácích** a **Pampelišce**, že ‚*spoluvytvářejí naši poezii těchto let a snesou každé srovnání ve světových souvislostech svého žánru.*" Večerní Praha konstatovala na adresu písní jako **Neotálej** nebo **Sádlo na chleba**, že jsou to „*vyslovené kandidátky na mimořádnou popularitu".* A dodávala: „*Nejcennější patrně bude Suchého konfese v písni* ***Kamarádi****.*"

Kamarádi jsou natolik výraznou písní tvorby S+Š, že ještě nechám prostor jednomu názoru z rubriky *Jak já to slyším* časopisu Melodie, textař Jiří Štaidl: „*Když tohle poslouchám, tak jsem si vzpomněl, že jsem vlastně pod vlivem textů Jiřího Suchého začal před lety sám psát. Vybavuje se mi starý Semafor a mám tak trochu sentimentální pocity. Co se týče této skladby, patří k mým nejoblíbenějším z dílny Suchého a Šlitra. Když jsem ji poprvé slyšel, běžel mi mráz po zádech. Pak jsem ji slyšel ještě mockrát. Nikdy se mi neoposlouchala. Pod jejím vlivem jsem napsal s Karlem Svobodou píseň pro Evu Pilarovou Caruso mi zpívá. Suchého jako textaře zatím nikdo nepřekonal a myslím si, že ještě dlouho nepřekoná.*"

Jakýmsi pokračováním Kamarádů je ještě o trochu novější písnička ze hry *Ten pes je váš?* nazvaná **Mezi básníky**. Ta vyšla v roce 1971 na EP desce *Jiří Suchy zpívá pro divadlo hudby* společně ještě s **Pampeliškou** a s nově nahranou verzí **Na rezavým dvojplošníku** (tentokrát v duetu s Monikou Hálovou). Tato deska v Melodii suverénně vyhrála hlasování kritiků o nejlepší písně měsíce a Jiří Černý, přes některý výtky k desce konstatoval: „*Že se na Suchého knížecím postavení mezi českými textaři nic nemění, dokazuje i EP deska, kterou vydalo Divadlo hudby k premiéře svého pořadu (6. října 1971) Kamarádi Jiřího Suchého. ‚Mezi básníky mě žádnej Vítězslav nezval, já však se přesto vetřel do jejich středu,' praví Suchý v jednom ze dvou textů na svítivém, pavučinově křehkém obalu. Vetřel - zejména proto, že na rozdíl od mnoha kolegů netrpí poetickým mindrákem, ale píše písničky.*" Z konkrétních písniček vyzdvihl zejména Pampelišku a Dvojplošník: „***Na rezavým dvojplošníku*** *začíná jako protestantský chorál a když se pak s pomocí malé Moniky Hálové rozvíjí příběh Hamleta a Ofélie, člověk mimoděk znovu vzdá hold muzikantskému přehledu a vtipu Jiřího Šlitra. (…)* ***Znal jsem jednu pampelišku*** *- to je lahůdka i v hudební stavbě, s tempy a frázováním výtečnými, leč zřejmě tolik strhujícími, že se v nich Suchý zapotil.*"

Skutečnou raritkou je potom Suchým nazpívané **Bei mir bist du schön**, jidiš skladba z muzikálu 30. let *I Would If I Could*, kterou ve světě nejvíce proslavily The Andrews Sisters v anglické verzi. Suchý ji otextoval už za dob vystupování v Redutě, kde ji použil v první verzi hry o Jindřichu VIII. *Šest žen*: „*Pro náš účel se hodila, protože, jak známo, Jindřich VIII. měl mezi svými manželkami taky jednu Němku – Annu von Cléve. A věta Bei mir bist du schön se nám docela hodila, přestože, upřímně řečeno, to byla věta jidiš a na originálních nahrávkách bylo slovo schön vyslovováno šejn. Ale to celkem nikdo nevěděl, a tak se tenhle song dostal do našeho programu.*“ (*Vzpomínání, 1991*). Po letech ji na jednu ze svých desek nazpívala také Naďa Urbánková, ale v Suchého podání vyšla v 60. letech pouze na reklamní desce věnované stereofonní reprodukci.

Závěr CD pak tvoří pět písní ze dvou alb věnovaných vlastním písním Josefa Kainara nebo jím přetextovaným jazzovým standardům. Alba se jmenovala *Chvíle lásky – Šansony a verše Josefa Kainara* a *Světové evrgreeny s texty Josefa Kainara*. Jiří Suchý na nich zpíval vlastní Kainarovy melodie **Mrtvý vrabec, Bombardovací blues** a **Imperial Blues** a dva předválečné hity od The Mills Brothers - Sixty Seconds Got Together (**Kučeravý listonoš**) a The Flat Foot Floogee (**Odjakživa mě to vábí**).

JONÁŠ A DOKTOR MATRACE (1969)

Jonáš a dr. Matrace je ojedinělá hra v historii Semaforu. Jednak je poslední, na které se podílel Jiří Šlitr, dále také o první hru jasně ovlivněnou aktuálním politickým děním, čemuž se Suchý do té doby spíše vyhýbal (další takovou byla až *Hej rup, aneb Peklo nebude ráj se vrací* po sametové revoluci). A hudebně se poprvé S+Š už cíleně přestali zajímat o dobové trendy a bez ohledu na aktuální žebříčky plné beatových hitů se vrátili ke svým jazzovým kořenům. Vyslovenou trefou do černého byla skladba **Jó, to jsem ještě žil**, kterou snad bez výjimky všichni recenzenti viděli jako písňový vrchol hry (a často i jeden z vrcholů Suchého textů vůbec). Suchý: „*Když jsme chystali představení Jonáš a dr. Matrace, říkal jsem si, že by v něm měla zaznít aspoň jedna skladba s protiválečným motivem. Dlouho mě však nenapadalo její konkrétní téma. Jen před očima jsem pořád měl obraz 1. světové války a na pozadí ostnatého drátu, zákopů a rozházených bajonetů jsem viděl vojáka, kterému je už všechno jedno a pro ukrácení dlouhé chvíle plivá do vzduchu. Začal jsem tedy první verš: ‚*Jo vzduch byl plnej boje / Jak jsem tak do něj pliv.*‘ Teprve následující rým ‚*Ta slina byla moje / A já byl ještě živ*‘ mi ukázal, že to bude pomyslná zpověď zabitého člověka, který by strašně rád žil, jenže měl pech, a tak, vyrovnán se smrtí, vypovídá o tom, co ho potkalo.*“ (*Melodie, 1974*). Později ještě ve své *Knížce* doplnil: „*A pak je tu nejvýznamnější písnička této éry - písnička s podivně symbolickým titulem – **Jó, to jsem ještě žil**. Její melodie je prostá jako zvuk foukací harmoniky v jejích prvních taktech, ale zároveň monumentální, jako exploze v závěru skladby. Když jsem odevzdával Jirkovi text téhle písně, naléhal jsem, aby věc pojednal tak nějak bachovsky. Měl jsem dojem, že myšlenka textu je dost závažná, a proto potřebuje varhany, ne však elektrofonické. Nádherný zvuk chrámových varhan se mně zdál být přesný pro hudbu k mému textu. Ne však Šlitrovi. Opět jednou tu vzniklo dílko ve vzácné neshodě. Skladatel mě zaskočil líbivou, sentimentální melodií, a tím mě lehce naštval. S několikadenním odstupem jsem si ale zvykl a pochopil jsem, jak podivuhodný kontrast k textu vytvořil. Rozloučil jsem se s myšlenkami na monumentalitu a zůstal jsem při zemi, a ta země byla syrová jako hlína v zákopech, ve kterých si zablácený vojáček pohvizduje melodii z jakéhosi zamilovaného filmu.*“ (1986)

Návrat zpátky i dle Suchého slov rozhodně nebyl dokladem Šlitrova uměleckého vyhoření, konec konců o pár měsíců dříve to byl on, kdo v Semaforu prosadil beatové prvky a srdcem jazzman Ferdinand Havlík divadlo na čas raději opustil, než by je hrál (v 70. letech to nakonec byl zase on, kdo tvrdší beatovou, nebo rockovou, muziku na čas do Semaforu vrátil). Suchý ve své vzpomínané *Knížce* píše: „*Na první pohled to vypadalo jako stagnace, ale chtěl bych v tomto případě dělat JUDr. Šlitrovi advokáta. Mám totiž za to, že údobí o němž je zde řeč, je údobím nejzralejším, nejčistším, nejšlitrovitějším. Když bylo jasné, že nastupující generace si s sebou přináší i nový hudební výraz, rozhodl se Jiří Šlitr nesoutěžit o přízeň dětí a mládeže. Zcela vědomě a nekompromisně. Jako by si řek: Já jsem takovejhle a komu se to nelíbí, pro něho tu je bohatý výběr jiných žánrů. A vznikla řada písniček, na nichž je zřetelně vidět, že je skládal někdo, kdo věděl, jak se v populární hudbě věci mají, kdo znal její moc i pomíjivost, kdo se dovedl poučit nejen od svých vzorů, ale i od těch, kterým mohl být vzorem sám. Řekl bych, že hudba tohoto období jeho tvorby byla moudrá. (…) Ve skladbě* ***Mississippi*** *se znovu po létech ozvalo cosi jako vzpomínka na dixielandské období,* ***Bledá slečna*** *jako by připomínala časy, kdy u piana zpíval Fats Waller, jehož humor, vyzařující z každého taktu písničky jsme mu jaksi záviděli,* ***Margareta*** *je jakási semaforská parafráze na Ameriku let dvacátých a její happy-jazz, jak říkají pamětníci. A* ***Kos****? Tak nějak bych si představoval Karla Hašlera, kdyby skládal koncem let šedesátých. Podněty nejrůznější sjednotil Šlitr svým rukopisem tak, že jedna písnička může stát vedle druhé a i laik pozná, že jsou všechny z jedné dílny.*“

I přísný kritik L. Dorůžka v Melodii desku pochválil „*Je tu jemný půvab textů (nápad* ***Kubistického portrétu*** *i* ***Proti všem****, jakož i gag s frází ,*ta slečna je smutná a ble-ble-ble-bledá*‘ patří myslím k tomu nejlepšímu, co Suchý kdy napsal)…*“ A vedle muziky zaslouženě vyzdvihl i propracovaný obal desky autorů Pavla Broma a Milana Kopřivy.

V bonusech najdete tři písně ze hry, které se na album nedostaly. **Klobouky** Věry Křesadlové vyšly na tisícovce kusů číslované EP desky už po Šlitrově smrti, a to se třemi staršími písněmi, které se dříve nikam nevešly (**Třešně** zněly už v *Takové ztrátě krve*, **Teplé prádlo** v *Ďáblovi z Vinohrad* a **Povídal nám jeden zpěvu znalec** v *Poslední štaci*). Zajímavější jsou ovšem dvě písně, které na desce *Jonáše* být měly, ale na zásah cenzury byly vypuštěny. Proč, to popsal J. Suchý v knize Tak nějak to bylo: „*Když jsme natáčeli s Jiřím Šlitrem dialog ze hry Jonáš a dr. Matrace, hned ve studiu nám zaměstnanci firmy rozmluvili některé vtípky - pokud chceme, aby deska vůbec vyšla. Dali jsme si říct, protože situace už byla celkem přehledná. Nicméně dvě písničky ze hry pak byly ještě dodatečně vyřazeny, což se dalo čekat. Byly to písně* ***Člověk to zní hrdě*** *a* ***Kdo chce psa bít****. Režim se v nich poznal a dal nám to najevo zákazem. Upřímně řečeno, dost bych se divil, kdyby je nechal být, protože narozdíl od některých neškodných vtípků typu Matrós tyhle dvě písničky útočily cílevědomě a přesně.*“

Mezi dalšími bonusy najdete první písně, které od S+Š dostala Miluška Voborníková, **Pamatuju na to léto** a Burtem Bacharachem ovlivněnou **Růžovou známku**, ke které pro televizního Matesa vznikl i obrazový záznam, dnes bychom řekli videoklip, Miluška Voborníková: „***Růžovou známku*** *jsme s panem Suchým natáčeli i pro televizi, měla jsem kolem sebe z papíru vystřižený rámeček se zoubky kolem dokola, aby to vypadalo jako známka, bylo na něm i dole napsáno ‚1 koruna‘ a nahoře ‚Československo‘, ale myslím, že se to potom ani moc nevysílalo. A* ***Pamatuju na to léto*** *byla krásná písnička, kterou jsem měla vysloveně ráda, tam se hezky proplétaly dva hlasy, které jsem si oba mohla nazpívat sama, a navíc byly v mé oblíbené nižší poloze, která se mi dobře zpívala.*“

Dále zde najdete až v roce 1972 vydaný singl se třemi písněmi, které ale všechny patří do éry let 60. Opět přepracovaná aranž **Blues pro tebe**, tentokrát skutečně více do bluesové, spíš než dřívější rock and rollové podoby. **Happyend** zpívala ve hře *Tak co, pane barone* Zuzana Burianová, ale z nahrávky slyšíme Věru Křesadlovou. A konečně až do dob Akord clubu nás vezme nová studiová nahrávka oblíbeného Suchého čísla z Reduty, které napsal s nápadem, že šokuje publikum už samotným názvem - **Zlomil jsem ruku tetičce**. Miroslavu Horníčkovi se v Redutě tak líbila, že nejen inspirovala společný pořad jeho a Suchého *Pondělky s tetou*, ale napsal o ní i krásný příspěvek do časopisu Reduty, jakýsi vědecký rozbor ještě absurdnější něž text písničky sám. Bohužel se nám sem nemůže vejít, tak ocituji alespoň jeho přání v závěru: „*Současně podávám žádost, aby píseň **Zlomil jsem ruku tetičce** byla natočena šestkrát za sebou na dlouhohrající desku.*“

Zbylé bonusy patří hře *Sekta* a byly natočené pro její plánovanou filmovou podobu, kterou Suchý nakonec bohužel nedokončil, nicméně písně se v jeho osobním archívu zachovaly. Tři z nich - **Na střeše světa, Ornament** a **Blázen a dítě** - vyšly na tisícovce číslovaného nákladu singlů vydaných opět primárně pro klubové přátele divadla, ostatní nám zapůjčil na magnetofonovém pásku přímo pan Suchý. Ve sboru jistě nepřeslechnete tehdejší Semafor Girls jako Věru Křesadlovou nebo Petru Černockou. Dodejme, že zatímco hru odsoudila většina recenzentů, samotné Suchého melodie vesměs pochválili: Melodie: „*Suchému se podařilo vytvořit řadu nápaditých melodií, navíc scelených jakousi výrazovou a stylovou jednotou a mířících ve svém celku k jiným cílům než míří sériová písničková produkce*.“ Hudební rozhledy: „*Ty* /písně/ *pak představují nejpozitivnější stránku celé inscenace. Jejich autorem - textu i hudby! - je Jiří Suchý; přestože není skladatelem z profese, dokázal, že je muzikantem duší.*“ Večerní Praha: „*Mnohem lépe se už Suchému zdařily písně. Jejich tkáň, vzniklá parafrázováním lidového chorálu, je oživena swingovým tempem.*“ A konečně – v roce 2007 to tyto písně dotáhly až na prkna Národního divadla, kde je Miloš Forman zakomponoval do jazzové opery *Dobře placená procházka.*

ĎÁBEL Z VINOHRAD (1970)

Jakým způsobem skládáte hudbu?

“Zcela jiným, než jakým se skládá třeba uhlí. Složení uhlí se dá časově odhadnout – složení hudby ne. Může se také stát, že se hudba nesloží vůbec.“

(Odpovědna, Sedmička)

26. prosince 1969 zemřel Jiří Šlitr a jak už to tak bývá, jeho smrt dopadla i na socialistický trh, který se zpravidla poptávkou příliš neřídil. Ale jak se říká výjimka potvrzuje pravidlo. A tak vyšlo v rychlém sledu několik knížek se Šlitrovými ilustracemi, celý sborník k jeho památce, opatřený i dvěma singly s průřezem jeho písničkové i herecké tvorby (ty uzavírají toto CD), na singlu také vyšla léta stará a dosud nevydaná nahrávka **Krokodýla** (z podzimu 1965) a pak album nazvané *Ďábel z Vinohrad*, které ale Supraphon vydal v limitovaném nákladu 1500 kusů opět pro *Klub spřízněných duší při divadle Semafor* (v roce 1987 vyšla s novým obalem znovu, tentokrát přednostně pro členy Svazarmu). Právě toto album je základem dalšího CD a tvoří ho vesměs nahrávky pořízené přímo v divadle Bohumilem Palečkem, ačkoliv je z nich většinou odstříhaný potlesk, takže působí dojmem studiových nahrávek. Výjimku tvoří téměř devítiminutová nahrávka **Kdybyste nás totiž znali** ze semaforské televizní grotesky *Nevěra* (perličkou je, že hlas v závěru patří herečce, která

v Semaforu nikdy nevystupovala - Ivě Janžurové). Většina ostatních nahrávek v několika případech proložených mluvenými vstupy Jiřího Suchého pochází z divadelního představení *Ďábel z Vinohrad* (stejně jako v případě alba *Toulaví zpěváci*, ani sem nebyla zařazena titulní písnička hry, kterou najdete v bonusech). **Slavná obhajoba** si dělá (v Semaforu oblíbenou) legraci ze skutečného Šlitrova právnického vzdělání, které on sám nikdy nevykonával (promoval v roce 1949). Vážné **Melancholické blues** zpíval už v *Takové ztrátě krve* Karel Štědrý a je jedním z mála případů, kdy Šlitr zachovává beze zbytku náladu vážného textu, aniž by se ji snažil nabourat humorem jako to dělal např. v semaforském *Recitalu 64*. Perličkou je, že **Melancholické blues** napsal Suchý prakticky ve snu: „*Jednou časně ráno jsem se probudil, a protože bylo ještě málo hodin, rozhodl jsem se, že znovu usnu. Což se mi podařilo jen napůl. A v tom polospánku se mi začaly zdát veršíky téhle melancholické písničky: ‚*Život je cesta která rozbředla se v těsto / Já však tou cestou půjdu bez protestů přesto*‘. Probudil jsem se, abych si je poznamenal. Psal jsem kostrbatě, jelikož v polospánku, leč udržoval jsem se záměrně v tomhle stavu, pevně odhodlán vytlouct z něho co se dá. ‚*Až někde upadnu jsa vděčen gravitaci / Za trochu odpočinku na poslední štaci*‘. Psal jsem další řádky tak, jako by mi je někdo diktoval. (A to jsem netušil, že se mi vlastně zcela věštecky zdál i název jedné mé budoucí hry - Poslední štace.) Když jsem se probudil, blues jsem dopsal a zušlechtil.*“ (*Melodie, 1974*). **Bíle mě matička oblékala** vznikla v roce 1967 pro rozhlasový pořad *S+Š party,* s humorem sobě vlastním si tu Šlitr vybral písničku Pavlíny Filipovské z *Šesti žen* a zpíval ji také v první osobě, tedy v ženském rodě. Parodie Kampfertovy **Strangers In the Night** (proslavené hlavně Frankem Sinatrou) byla živě nahrána v prosinci stejného roku ve Smetanově síni Obecního domu v Praze při druhém srazu spřízněných duší divadla Semafor.

V bonusech pak najdete už zmíněného **Krokodýla**, potom slavný duet S+Š z *Recitalu 64* **Golem**, kde autoři dokázali spojit nespojitelné, odkaz Osvobozeného divadla s beatovým stylem ovlivněným Beatles a jejich „jé, jé, jé“. V bonusech dále najdete čtyři písně ze hry *Ďábel z Vinohrad*, které vyšly už dříve na malé EP desce: **Tři tety, Co jsem měl dnes k obědu, Spánek má strýčka portýra** a titulní **Ďábel z Vinohrad**. L. Dorůžka: „*Šlitrova EP Deska má jednu velkou přednost: je příjemné poslechnout si zase někoho, kdo nebere pop music tak smrtelně vážně a dovede si z ní dělat legraci. **Ďábel z Vinohrad**, textařské a pěvecké tour-de-force **Co jsem měl dnes k obědu** ani „nejšlágrovitější“ **Spánek má strýčka portýra** nejsou sice také právě mistrovská díla, ale pobaví; dixielandové **Tři tety** je zase jednou kousek textařské a muzikantské konfese a najdou si své obecenstvo.*“ (*Melodie, 1966*)

Jiří Suchý: „*Naše písničky vznikaly obvykle tak, že Jiří Šlitr zhudebnil text, který jsem mu dodal. Občas ale přinesl on noty s nějakým mimořádným nápadem a na mně bylo věc otextovat. To byly obvykle ty písně, které měly šanci stát se hity. Několikrát jsem musel opravit text podle jeho představ. Pamatuju si, jak mě jednou překvapil, když jsem mu přinesl text k písni Ďábel z Vinohrad a on mě požádal, abych poslední verš sloky, která zněla:* ‚Mé žhavé touze žádná neunikne / Zmocním se každé ženy jen to fikne / Než nebohá si dívka na mě zvykne / Mám už sto jiných dívek rád‘ *změnil na:* ‚Mám už zase jinou dívku rád...‘ *Celá ta ďábelská písnička byla velmi nereálná, nadsazená, ale on trval na svém. O sto dívkách nechtěl ani slyšet, jemu prostě stačila jedna.*“ (*J. D. Novotný – Ďábel z Vinohrad, 2010*).

A dejme ještě slovo Jiřímu Suchému, jak popsal vznikl písně **Co jsem měl dnes k obědu** v roce 1974: „*Znám několik historek o tom, jak se různí umělci pokoušeli udělat dílo z telefonního seznamu nebo z jízdního řádu. Buď že jeho část zhudebnili, anebo si z ní udělali komický výstup, se kterým pak předstoupili před udiveného diváka ... S Jiřím Šlitrem jsme si o podobných případech několikrát vyprávěli a občas jsme uvažovali o zhudebnění jídelního lístku nebo úřední vyhlášky. Ale nikdy jsme se do podobného dobrodružství nepustili, jelikož*

jsme nevěděli, jak na to. Jednou to ale muselo přijít - ovoce má přece taky ve zvyku uzrát. A tak jsem se odhodlal k napsání textu, v němž by Jiří Šlitr pouze vypočítával, co měl k obědu. Jirkovi se nápad líbil, a tak jsem začal psát. Jiří Šlitr měl z textu opravdu radost. Byl vděčným konzumentem mých nápadů a věta o tom, že si zadělal telecí, ho dovedla potěšit. Proto jsme si asi rozuměli (…) Když jsem si k němu po čase přišel poslechnout výsledek, zažil jsem menší překvapení. Zpočátku se mi zdálo všechno v pořádku. Jiří pojednal písničku podle modelu A to tele, hubou mele, anebo chcete-li Old MacDonald has a farm ... To znamená, že jde o krátkou písničku, která se však v každé další sloce poněkud natáhne systémem nastavované kaše, takže poslední sloka už trvá pěkně dlouho. Jiří mi zpíval sloku za slokou a když skončil o tom, že škubánky maštěný baštil jako praštěný a já předpokládal konec písně, pokračoval vesele dál. ‚Uzený na hrachu / Střílel jsem ho na bráchu / Jeseter na kmíně / Koupil jsem ho v Kolíně / Buchtičky se šódó / Zapíjel jsem je vódó*…' Opravdu jsem tenkrát koukal, co to měl ten Jirka Šlitr k obědu! Ten gejzír nápadů naivního umělce-textaře mě uzemnil*." Dodejme, že vedle Big Bad John jde o jediný text, ke kterému tedy Jiří Šlitr napsal nejen hudbu, ale výrazně se podílel i na textu.V dětské Odpovědně časopisu Sedmička Jiří Šlitr odpovídal, zda někdy n ajevišti zkazil tento text: „*To je zajímavé, ale písničku **Co jsem měl dnes k obědu** jsem nikdy nespletl. Asi proto, že byl její text tak náročný a já byl proto vždycky ve střehu, co kdyby… Ovšem upřímně si myslím, že i kdybych se spletl, tak by to - díky fofru, jaký tato písnička má - stejně nikdo nepoznal.*"

Zbytek bonusů pak pochází ze dvou singlů, které vyšly jako příloha sborníku *Šlitr* (vynechaná je **Slavná obhajoba**, která ve stejné verzi toto CD otevírá).

BÁSNÍCI A SEDLÁCI / REVIZOR V ŠANTÁNU (1971)

„Když jsem před léty začal psát texty k písničkám, neměl jsem žádný obrozenecký záměr. Psal jsem je tak, jak se mi líbilo, a tim jsem vlastně brojil proti tomu, co se mi nelíbilo."
(J. Suchý v Tvorbě 11. listopadu 1971)

Jakkoliv tragická byla smrt Jiřího Šlitra, historii divadla nakonec neuzavřela. Naopak jako by sám Šlitr chtěl dopomoci rozjezdu po jeho odchodu, nechal ve svém bytě zápisník s rozepsanými hudebními nápady. Jiří Suchý s Ferdinandem Havlíkem se jich ujali a dotáhli je do finální podoby, čímž muzikou opatřili *Revizora v šantánu*, hudební jednoaktovku z roku 1970. J. Suchý: „*Šlitrův notýsek, který jsem našel na opuštěném pianě, obsahoval řadu melodických nápadů, ale jen šest jich bylo dopracováno tak, aby se daly otextovat. A to ještě k jedné melodii musel Ferdinand Havlík několik taktů v intencích Šlitrovy myšlenky dokomponovat. A to bylo na celovečerní komedii málo. Dostal jsem nápad: Ferdinand Havlík mě už delší čas žádal o program, v němž by se mohla prezentovat kapela. A tak vzniklo představení, které mělo dvě části, první se jmenovala Básníci a sedláci, v ní měl šanci blejsknout se Ferdinand a jeho kapela, druhá část - Revizor v šantánu, byla zase příležitostí pro mne a pro mou novou, devítiletou partnerku a taky pro řadu dalších přátel.*" (*Inventura – Vzpomínání, 2000*)

A protože doba ještě chvíli Semaforu přála, mohlo k představení vyjít celé album. Suchý chtěl i nadále pokračovat na pódiu s partnerem, ale aby se vyhnul srovnávání se Šlitrem, přizval malou Moniku Hálovou, která si s ním zazpívala **Cirkus** i finálovou **Končí divadlo**, dále Suchému i celému orchestru hlasově pomáhaly semaforské stálice: Miluška

Voborníková s Petrou Černockou (**Píseň nastydlejch holek**), Věra Křesadlová (**Whisky dopita**) a Naďa Urbánková (**Sláva a růže, Jsem zakletá**). Naďa: „***Sláva a růže*** *byla taková zvláštní dramatická písnička, kterou jsem ráda zpívala, ale byla hodně těžká, a věděla jsem že nemůže zaujmout posluchače takovým tím stylem, aby si o ní psali, že je hit. Ale stejně je to krásná písnička a navíc obtížná.*“

Album dále doplňují bonusy z přelomu 60. a 70. let. Vůbec poslední společná píseň S+Š napsaná „na tělo“ Milušky Voborníkové **Líbej mne víc** (k tomu Miluška nazpívala starší skladbu **Svatba**, kterou dříve v Semaforu zpívala Lilka Ročáková). Na jejich nahrávání Miluška zavzpomínala: „*Když jsem točili* ***Líbej mne víc*** *a* ***Svatbu****, tak jsem ve studiu samozřejmě nebyla sama, protože se toho točilo víc, byly tam i Naďa a Věrka Křesadlová. A ono nejhorší je vždycky čekání během natáčení, takže zatímco se dotáčela nějaká kytara či co, všechny jsme tam seděly a neměly, co dělat, a pan Šlitr nás během toho maloval, naše portréty. Jenom tedy náčrtky, ale dodneška je mám schované i s věnováním.*“

Dále mezi bonusy najdete vánočně laděný singl jedněch z posledních ‚šlitrovek‘ **Rybí polévka** / **Jehličí** a k tomu také první singl s Havlíkovými melodiemi **Možná, že právě ten** a **Ještě je čas**, které v novinkách Melodie sklidily příznivou reakci, ačkoliv se hity nestaly, čemuž přihrával i fakt, že dostat své skladby do rozhlasu bylo pro semaforské autory stále těžší. „*Zařadí se* ***Možná, že právě ten*** *k velkým semaforským duetům minulosti? I když vedle Suchého vypadá skoro každý poněkud chladně, i Urbánková, líbivý Havlíkův motiv, krásně jednoduchý a přesný text i nabité aranžmá na pomezí sinatrovského big bandu by mohly společně vést k hitu, o nějž zde autorům jasně šlo.* ***Ještě je čas*** *hezky aranžérsky začíná, elektrické varhany mají hned náladu a i dál je pár milých míst, jak z divadelní hudby Jiřího Srnce; rozmach silné písničky bohužel chybí.*“ (*Melodie, 1971*)

Problémy s režimem se tehdy stupňovaly, a právě píseň **Končí divadlo** získávala tehdy dvojsmyslný význam, J. Suchý: „*Jednoho dne přišel během představení do divadla bledý Miloš Hercík, ředitel Státního divadelního studia, který si politicky na tom nestál nejlíp, ale zatím odolával. Chrlil ze sebe ne zrovna zdvořilé nadávky a já nejprve netušil, na koho jsou nasměrované. Patřily ministerstvu kultury, které mu uložilo s okamžitou platností zastavit činnost divadla Semafor. Zpráva se ještě během představení rozletěla mezi herci i technikou a způsobila něco, co bylo pro mě jediným světlým bodem v celé té hrůze: když došlo na finálovou píseň a všichni jsme stáli v řadě, odborně nazývané chorus line, verše:* všechno vždycky nějak dopadlo / končí den a končí divadlo... *rozplakaly dámy a rozbrečely chlapy, všechny ty, kteří chodili do Semaforu jako do práce a o jejichž citovém vztahu k divadlu jsem do té doby neměl tušení. Děkuju jim.*“ (*Inventura – Vzpomínání, 2000*)

Z mimodivadelní Suchého práce pak pochází text **Zánovní růže** pro desku Hany Hegerové *Recital*. Jiří Černý v recenzi alba o ní napsal: „*Jako Hegerové sluší jemná lyrika, tak je milá i v jemném humoru* ***Zánovní růže****, jak Jiří Suchý přeložil hit Barbary Streisand Second Hand Rose.*“ Upřesním, že šlo o tehdy populární melodii z muzikálu *Funny Girl*, kterou celosvětově proslavila právě Barbara Streisand, ačkoliv původně ji zpívala Fanny Brice (kterou právě Barbara v muzikálu ztvárnila).

Zbytek bonusů mapuje záznamy přímo z divadla, zkoušky her: *Jonáš a dr. Matrace* (**Margareta, Jo, to jsem ještě žil**), *Básníci a sedláci* (**Ša Ba Da Ba Da**), *Revizor v šantánu* (**Končí divadlo**) a *Ten pes je váš?* (**Kytka v květináči** a oprášení **Kamarádi**, tentokrát v novém aranžmá doprovodu Traditional Jazz Studia Pavla Smetáčka). Všechny tyto desky se prodávaly v divadle jako součást programů daných her.

SARDINKY A JINÉ RARITY

Nyní máte v ruce bonusové CD celého kompletu, které potěší zejména skutečné fanoušky práce Suchého a Šlitra, protože obsahuje řadu lahůdek dosud na CD nikde nevydaných. Pocházejí z různých archivů, proto omluvte místy horší zvukovou kvalitu. Stylově začínáme skladbou, která toto CD pojmenovala, **Léta dozrávání**. Nenabízíme známou „Obnošenou vestu" ze singlové nahrávky, ale verzi z archivu Českého rozhlasu, jak ji nazpíval Jiří Suchý pouze za doprovodu kytaristy Jiřího Jirmala. Jiří Šlitr v rozhovoru s L. Dorůžkou v roce 1962 prozradil, že tato písnička (do té doby) jako jediná vznikla během chvíle: „*Vzpomínám si jen na jednu písničku, kterou jsme spolu s Jiřím Suchým vysypali téměř z rukávu: byla to* ***Obnošená vesta****. U písniček, které mají být hlavní melodií hry, je tomu jinak. Nejdřív tu obvykle vzniká melodie a vzniká třeba hodně dlouho. Tak například* ***Klokočí*** *se ‚rodilo' asi čtrnáct dní, a to je při divadelním provozu na písničku dost dlouhá doba. Víte, jednoduchost a zapamatovatelnost není ještě nic lehkého. Ale to ostatně neznamená, že bych chtěl vždycky psát jen písničky takového druhu.*"

Ale po hitovém úvodu se vracíme do doby, kdy ještě divadlo Semafor bylo vzdálenou hudbou budoucnosti. Czechoslovak Dixieland Jazz Band byl amatérský rychnovský orchestr, ve kterém hrál Jiří Šlitr na klavír. Na podzim roku 1948 natočili v Praze pro Čs. rozhlas nahrávku **At Tha Jazzband Ball**, kde si Jiří Šlitr zahrál i malé klavírní sólo. Poté přeskočíme do roku 1955, kdy rytmická skupina Propagační tvorby Akord club s kontrabasistou a textařem Jiřím Suchým natočila ve studiu Fotophon (někdejší AR studio) svou první desku s písničkami **Letní den** a **Bye Bye Blues**. Obě byly převzaté ze zahraničního rozhlasu a otextované Jiřím Suchým, **Letní den** byl vůbec Suchého první text pro Akord klub (Viktor Sodoma mu za něj tehdy zaplatil 150 korun). Ve stejném studiu vznikly i další dvě písně skupiny s texty V. Sodomy **Proč nemám náladu** a rumunská lidovka Ideál v srdci mít. Deska s druhou jmenovanou se bohužel nedochovala v nepoškozeném stavu a část se jí během let odštípla. I tak vám ale nabízíme alespoň její fragment, už z toho důvodu, že si o mnoho let později našla cestu i do Semaforu s novým textem jako Na nároží stánek stál. Navíc si ve stejném studiu sám Jiří Suchý za doprovodu banja pořídil ještě další dvě nahrávky, které jsou vůbec prvním záznamem jeho zpěvu na desce. Jde o písně **Sardinka a Co se mi zdálo.** Jak vznikla **Sardinka**, vzpomíná sám autor: „*Tehdy mi působily radost i písničky optimistické. Byly zděděné po Osvobozeném divadle a pak mi jich několik znělo v uších jako ozvěna na tři filmy George Formbyho, které se po válce objevily v našich kinech. Tou dobou jsem byl začínajícím grafikem a neměl jsem rád tramvaje. Chodíval jsem zásadně pěšky a při chůzi jsem psal. V kapse jsem nosil kus papíru a ten byl stále užmoulanější, avšak narůstaly na něm den po dni veršíky. A najednou tu byla písnička o sardinkách, která by nevznikla, kdybych neznal Ježkovu Stonožku či Ezopa a brabence*." Přesnou dataci jejich vzniku nevíme, ale pan Suchý ji odhaduje na osmnáctý rok svého věku, tudíž zhruba rok 1949.

Poslední před-semaforská nahrávka je Šlitrova **Laterna Magika Finale**. Jak název napovídal, šlo o jednu ze dvou orchestrálních skladeb k představení Laterny Magiky na Expo 58, kde Jiří Šlitr vystupoval v roli hudebníka, který hrál díky projekci na pět nástrojů současně. Nahrávka se tehdy dostala pouze na supraphonskou zvukovou pohlednici (F12*15732), což byl krátkodobý pokus lisovat desky přímo do fólie, která se dala posílat jako pohled. Výsledek byl sice vizuálně velmi atraktivní, nicméně zvukově nepříliš kvalitní a délkou omezený (podle doporučení se dala na gramofonu přehrát maximálně 200x). Skladba **Laterna Magika Finale** se nám v archivu nedochovala**,** proto jsme ji museli pro toto CD znovu masterovat z tohoto dobového nosiče.

Další skladby vznikly už za existence divadla Semafor. Jakoubkova **Písnička o hračkách** a Šlitrova **Píseň o raketě** byly dva snímky s texty Jiřího Suchého zařazené na sampler nazvaný *Nové české a slovenské pionýrské písně*. Deska z roku 1963 bezesporu nepatří do zlatého fondu československé pop music, ale své místo v historii má a v kompletu nahrávek Suchého a Šlitra by chybět neměly ani tyto dvě dětské písně. Zajímavější „úlitbou režimu" byl pro rozhlas nahraný **Pozdrav Gagarinovi**. To už slyšíme klasicky semaforsky naladěný orchestr Ferdinanda Havlíka a písnička věnovaná Gagarinovu triumfálnímu výstupu na oběžnou dráhu země 12. dubna 1961. Jiří Suchý ji napsal bleskově na objednávku pro koncert věnovaný tomuto činu, ale jak později vzpomínal v seriálu *Jak vznikaly písničky,* neměl pro ni hudbu: „*Pak jsem si vzpomněl na melodii, která se mihla v jedné naší hře, ale jen tak bez textu, děvčata při ní hopsala, a tu jsem si vzpomněl, že se při ní hopsalo pěkně, jelikož to byla písnička radostná a veselá, a tak jsem ji tehdy bez svolení autora otextoval. Autor dodatečně souhlasil a dva dny na to se zpívala v Lucerně, kde se uskutečnila 1. estráda Semaforu, na Gagarinovu počest.*" (Melodie, 1974)

Pozdrav Gagarinovi se nakonec na žádnou desku překvapivě nedostal a zprvu to podobně, ovšem z jiných důvodů, vypadalo i s písničkou **Potkal jsem jelena**, kterou napsali Jiří Šlitr a Miroslav Horníček. J. Suchý: „*Tuhletu píseň, Jiřím Šlitrem pečlivě do not zapsanou, odevzdal jednou Miroslav Horníček Karlu Vlachovi, aby ji se svým orchestrem natočil na desky. Text o jelenovi toulajícím se v noci po Václavském náměstí se zdál Karlu Vlachovi přece jen trochu moc. Něco podobného se do té doby na gramofonové desce nevyskytlo. Připomínalo to silně písničky, které zněly v Redutě, ale malá vinárnička pro pár lidí je přece jen něco jiného než gramofonová deska, která se dostává do rukou tisícům spotřebitelů. Karel Vlach vrátil noty s energicky napsaným slovem NELZE. Pak ale uplynulo pár měsíců, písničky z Reduty se šířily, podnik získával na věhlasu a Karel Vlach se rozhodl pro experiment. Vyžádal si znovu noty, slovo NELZE vygumoval anebo ho tam nechal, leč nebral ho vážně, a písničku nahrál. Deska šla kupodivu na odbyt. Nazpíval ji Miloš Kopecký a doprovodné trio vytvořili Vlasta a Viktor Sodomovi a já - arciže anonymně.*" (*Vzpomínání, 1991*). Dodejme, že o pět let později si to se stejným orchestrem (i když bez onoho tria) zopakoval s Vlachem i autor hudby osobně, jak zde můžete slyšet.

Striptýz a **Sádlo na chleba** jsou dvě skladby pocházející z filmu Věry Chytilové *Sedmikrásky*. Ten hudbou opatřili Jiří Šust a Jiří Šlitr (Šlitrovo jméno najdeme pod celou řadou nesemaforských filmů včetně např. Formanova Černého Petra). **Striptýz** je jednou ze Šlitrových „beatovek", **Sádlo na chleba** melodií, která zněla jako finále beze slov už v první semaforské *Zuzaně* a později ji Suchý otextoval do hry *Benefice*, v *Sedmikráskách* ji ještě beze textu scatovala Eva Pilarová.

Ljuba Hermanová sice v Semaforu nevystupovala, ale s oběma Jiřími se dobře znala a zpívala jejich písně (ostatně se Suchým zakládala Divadlo Na Zábradlí). **Píseň čtyřtaktní** je jednou ze skladeb, které zněly v první semaforské *Zuzaně*, a Ljuba ji později nazpívala pro televizní snímek. Na desku se ale nikdy skladba nedostala, takže je to zde její premiéra.

Ze hry *Poslední štace* vyšly v době uvádění hry pouze **Oh, larydou** a **Růže růžová** od Milana Drobného (a později v omezeném nákladu **Povídal nám jeden zpěvu znalec** Křesadlové a Urbánkové). V Archivu Rozhlasu se ovšem dochovaly další dvě skladby, Suchého **Horečky** a duet s Naďou Urbánkovou (natočený i pro televizi) **Takovou lásku, o jaké jsem snila** (v Melodii konstatovali, že „*milostný duet mezi Naďou Urbánkovou a Jiřím Suchým roste z tradice Lásky nebeské nebo Motýla*"). Obě si zde můžete poslechnout právě díky archivu Českého rozhlasu.

Boubelatá Betty je komické hudební číslo určené pro film *Zločin v šantánu*, kde nakonec Šlitr zahrál pouze její fragment ve scéně, kdy slaví svou promoci. Ani na album k filmu vydané se nakonec nedostala, proto opět sáhneme do archivu Českého rozhlasu, kde se nám Šlitrova nahrávka za doprovodu skupiny M. Dvořáka dochovala.

Ze supraphonského archivu pro vás máme jinou perličku **Já jsem z Kutné Hory koudelníkova dcera**, kterou zpívá Věra Křesadlová a kterou jí napsal Jiří Suchý, protože - dle jeho *Knížky* – ho nenapadl žádný jiný dárek k jejím 25. narozeninám. Velký dík patří Martinu Kusákovi a Oldřichu Slezákovi z ADK studia, kteří ji neoznačenou při masterování originálních pásů z archivu objevili a upozornili nás na ni.

Semaforskou verzi písně Osvobozeného divadla **Vyznání lásky** nazpíval Jiří Suchý (v pozadí můžete zaslechnout opět Věru Křesadlovou) za doprovodu Havlíkova orchestru už po smrti Jiřího Šlitra na podzim roku 1971. Tehdy už se pevně zatahovala normalizační mračna nad divadlem (přesněji nad Suchého jménem), takže prosadit desky k vydání bylo stále těžší, u této se to nepodařilo nikdy a vychází úplně poprvé. V době jejího natočení se u ní ovšem zastavil Jiří Suchý v rozhovoru pro časopis Melodie: „*Píseň Jaroslava Ježka, Voskovce a Wericha, píseň, která navzdory lyrickému názvu se přímo hemží hmyzem - zpívá se v ní o lásce štěnic, blech a ovádů. Vzpomínám si, že tuhle písničku jsem před léty zpíval na horách s banjem pro obveselení rekreantů, nikoliv však jako profesionál, nýbrž jako devatenáctiletý amatér, kterého nikdo neznal, a velice mně zalichotilo, když pak jeden rekreant mi projevil uznání tím, že řekl: Ty bys mohl od hodiny zpívat v nějaký kavárně, tak je to dobrý! Koktal jsem tenkrát cosi, že to snad ne a pak, když jsem pár let na to skutečně zpíval v pražské kavárně Vltava a ve vinárně Reduta, vzpomínal jsem na toho pána: myslel jsem si, že by měl určitě ze mne radost. Byl to vlastně můj první fanda.*“

Zbytek bonusového CD tvoří známé semaforské hity přezpívané do cizích jazyků, které vycházely na vývozních singlech Supraphonu. Některé nazpívali stejní zpěváci jako originály (**Motýl, Zčervená, Oči sněhem zaváté, Tereza**), v některých případech se jich ujal Jiří Popper (německé **Sluníčko** s ním roztomile nazpívala tehdy třicetiletá Aťka Janoušková). V jednom případě se dokonce písně **Oči sněhem zaváté** ujala zpěvačka Felix Nicole, která ji přezpívala do francouzštiny (Nicole se ale výrazněji nepodařilo prorazit ani ve Francii, ani na svých cestách Východním blokem).

Lukáš Berný, 2011